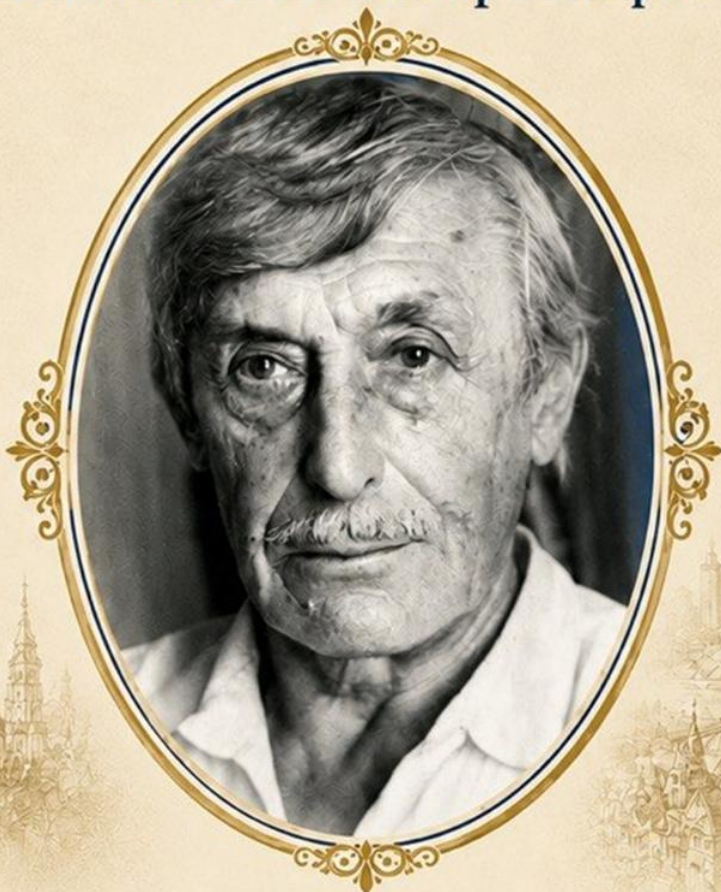

Централізована бібліотечна система
Подільського району м. Києва

Бібліотека імені Віктора Некрасова

СВІТОВИЙ ТАЛАН, НАРОДЖЕНИЙ КИЄВОМ

біобібліографічний покажчик

Київ • 2026

**ЦЕНТРАЛІЗОВАНА БІБЛІОТЕЧНА СИСТЕМА
ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ М. КИЄВА**

Бібліотека імені Віктора Некрасова

Серія «Бібліотека імені...»

Вип. 12: Віктор Некрасов

Світовий талант, народжений Києвом

*(до 115-ї річниці від дня народження
Віктора Некрасова)*

біобібліографічний покажчик

Київ, 2026

Світовий талант, народжений Києвом : (до 115-ї річниці від дня народження Віктора Некрасова) : біобібліогр. покажч. / упоряд. Тетяна Бондаренко ; ред. Олена Іоаніді ; відп. за вип. Ганна Брагарник ; ЦБС Поділ. р-ну, б-ка ім. Віктора Некрасова. – Київ, 2026. – 63 с. – (Серія «Бібліотека імені...» ; вип. 12 : Віктор Некрасов).

Біобібліографічний покажчик, підготовлений до 115-ї річниці від дня народження Віктора Платоновича Некрасова, розповідає про життя і творчість видатного письменника, киянина, громадянина й охоплює його літературну спадщину, спогади та літературу про нього.

До видання включено бібліографічні описи з електронних каталогів Публічної бібліотеки імені Лесі Українки міста Києва (<http://lucl.kiev.ua/>), Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого (<https://nlu.org.ua/>), Національної історичної бібліотеки України (<https://nibu.kyiv.ua/>), а також використано ДБА бібліотеки імені Віктора Некрасова.

Всього подано **82** друковані джерела інформації та **18** інтернет-джерел. Астериском (зірочкою *) позначені книги, що є у фондах бібліотек ЦБС Подільського району.

Електронний варіант біобібліографічного покажчика ви можете переглянути на сайті ЦБС Подільського району за посиланням: <https://cbspodil.org.ua/>

Видання розраховане на бібліотекарів, викладачів, студентів, школярів та всіх, хто цікавиться життям і творчістю письменника.

Відгуки, зауваження та пропозиції надсилайте за адресою:

вул. Ярославська, 32 / Волоська, 33, м. Київ, 04071

тел.: 425-05-37

e-mail: podil_nekrasov@ukr.net

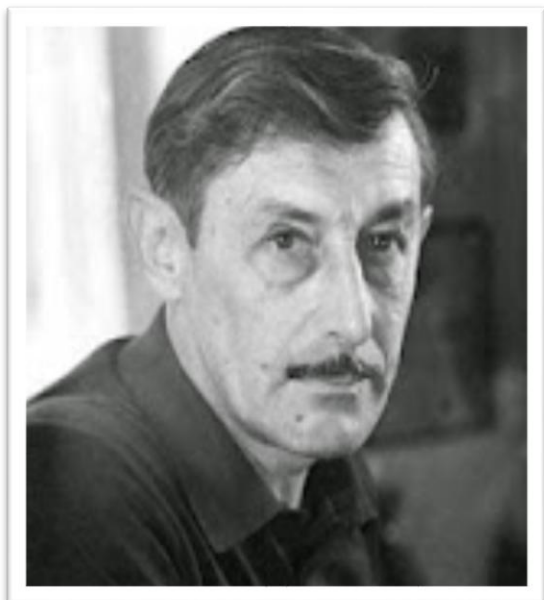
Укладач: Тетяна Бондаренко

Редактор: Олена Іоаніді

Відповідальна за випуск: Ганна Брагарник

© Бібліотека імені Віктора Некрасова

Від укладача

Віктор Некрасов – видатний російськомовний письменник, киянин, фронтовик, дисидент та емігрант, чиє життя та творчість тісно пов'язані з Україною. Він був непересічною та харизматичною особистістю. Літератор, хто ще за життя став легендою. Письменник, що зробив простого солдата справжнім героєм війни.

Літературна спадщина Віктора Некрасова є універсальною і позачасовою. Його твори були перекладені багатьма мовами світу, що свідчить про їхню універсальність й актуальність, бо проблеми, які він порушував, і цінності, які

відстоював, мають загальнолюдський характер і резонують з читачами різних культур.

Людина ясного таланту, енциклопедичної освіченості, з вродженим почуттям справедливості, він за жодних умов не піддавався облуді в житті і творчості. Один із очільників руху спротиву в Україні 60-х, правозахисник.

Через весь пласт його літературної творчості проходить відблиск любові до рідного Києва. Так склалося, що тут зазнав він не лише любові й слави, а й переслідувань – за відвертість, сміливість і принциповість поглядів, за добро, яке він ніс людям. Некрасов залишив по собі літературний і моральний приклад: як у межах тоталітарного режиму зберегти гідність, совість і внутрішню свободу.

*Я про Київ думатиму з дня у день.
А чи буде він про мене пам'ятати?
Віктор Некрасов*

ВІКТОР НЕКРАСОВ: киянин, солдат, письменник

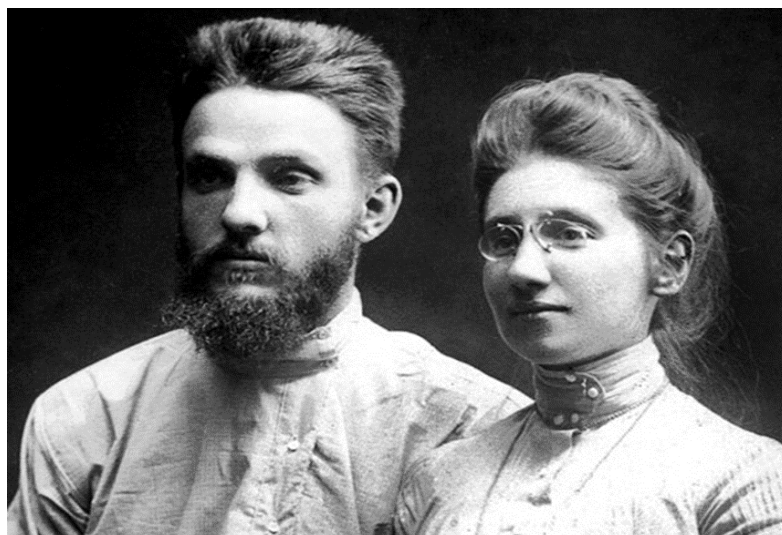
Дім, де народився Віктор Некрасов

Віктор Платонович Некрасов народився 17 червня 1911 року в Києві на вулиці Володимирській, № 4, кв. 7 в родині інтелігентів. Немовля хрестили 15 липня 1911 року в сусідній церкві Різдва Пресвятої Богородиці (Десятинній) на вул. Володимирській, №2 (на сьогодні ці споруди не збереглися).

За родинними переказами, маленький Віктор ледь не загинув: п'яний піп мало не втопив немовля в купелі, його повернули до життя за допомогою

штучного дихання.

До народження Віктора його мати Зінаїда Миколаївна Некрасова (1879–1970) працювала лікарем і жила зі старшим сином Миколою (1902–1918) та своєю матір'ю Аліною Антонівною (1857–1943). Батько, Платон Феодосійович Некрасов (1878–1917), банківський службовець, на той час проживав у Петропавловську.

Батьки Віктора Некрасова

По лінії матері Віктор Некрасов – нащадок стародавнього аристократичного роду Мотовилових, правнук шведського барона, російського підданого, генерала Антона Вільгельма фон Ерна (1797–1861), венеціанських дворян Флоріані та далекий родич Анни Ахматової (1889–1966).

1919 року через голод у Києві старшого брата Миколу відправили до Миргорода, до бабусиного племінника лікаря-офтальмолога Сергія Миколайовича Ерна, який влаштував його до санаторію, де відносно непогано годували. Але тут вісімнадцятирічний Коля потрапив до рук червоногвардійського патруля. Оскільки юнак говорив лише французькою, його звинуватили у шпигунстві, на смерть засікли шомполами, а тіло кинули в річку. За однією з версій він був закатований.

У 1926 році Віктор Некрасов закінчив 43-ю трудову школу (вул. Раковського, 25-б, нині Ярославів Вал), 1929-го – залізничну будівельну профшколу за спеціальністю технік шляхів сполучення (вул. Святославська, 6).

У 1929–1930 рр. Некрасов брав участь у будівництві Київського залізничного вокзалу за проектом архітектора О. М. Вербицького (1875–1958).

З бабусею Аліною, Київ, середина 30-х

З 1930 по 1936 рік навчався на архітектурному факультеті Київського будівельного інституту в Й. Ю. Каракіса (1902–1988), з яким довгі роки підтримував близькі стосунки. Вже перша його творча робота – дипломний проєкт – була дуже цікавою. Некрасов спроектував будинок міської бібліотеки в стилі конструктивізму. За задумом дипломанта, бібліотека мала бути висотною спорудою, від цоколю до плаского даху зашлена й оснащена транспортерами для швидкого обслуговування читачів. На жаль, цей проєкт не був реалізований; конструктивізм виходив із моди, наступала епоха помпезності. Архітектурна кар'єра Віктора Некрасова не склалася.

Паралельно з навчанням на перших курсах інституту відвідував заняття літературної студії Дмитра Уріна (1906–1934). Потім учився в театральній студії при Київському театрі російської драми, і навіть здавав іспити самому К. С. Станіславському (1863–1938), але не був прийнятий. Тому Віктор влаштувався в пересувний театр, який гастролював невеличкими провінційними містечками України.

Після закінчення інституту працював актором і театральним художником (у Владивостоці, 1937–1938; в Кірові, 1938–1940; в Ростові-на-Дону, вересень 1940–1941. Цей період у житті Некрасова був дуже щасливим – адже акторська кар'єра ідеально поєднала його художню натуру і рідкісний інстинкт свободи – свободи думки, творчості.

Коли розпочалася війна з Німеччиною, 30-річний Віктор відмовився від броні і 24 серпня 1941 року був мобілізований до армії. Служив командиром взводу, полковим інженером, заступником командира саперного батальйону з будівництва. На фронті, за його словами, він побував у «справжніх пекельних котлах». Пройшов шлях від Ростова-на-Дону до Сталінграда.

У Сталінградській битві, де настав перелом у війні, Некрасов воював на найскладнішій ділянці битви – кургані Мамаєв. Увесь Мамаїв курган офіцер Некрасов проповз на животі й знав кожен клаптик цієї землі, бо як полковий інженер будував там ходи сполучення, землянки й бліндажі, облаштовував мінні поля. У нього навіть залишилися схеми й креслення оборонних укріплень, що знаходились на передовій лінії Сталінградської битви.

1943 року у битві за Донецьк 32-літній Некрасов був поранений у ліве стегно й пах, що зробило його інвалідом і позбавило чоловічої сили. Після лікування у шпиталі в Баку, короткі 10 днів він провів у мами в Києві, і знову повернувся на фронт.

24 липня 1944 року в Любліні (Польща) він захопив цінний трофей – пиво. Щедро пригостив танкістів, а сам не встиг скуштувати: кинувся з пістолетом в атаку. Й одержав кулю снайпера у праву руку. Куля зачепила нерв, і руку паралізувало.

Серед однополчан-сталінградців, 1944 рік

Ще під час перебування в госпіталі в Баку лікар порадив розробляти руку самостійно – наприклад, брати олівець і щодня малювати. Або писати. Й почав Віктор виливати на папір свої спогади про війну. Згодом капітан Некрасов, інвалід II групи, демобілізувався, повернувся додому.

Головною, хоча і вимушеної помилкою Й. В. Сталіна (1878–1953) було те, що у 1944–1945 рр. мільйони радянських солдатів побачили життя «за залізною завісою», де навіть зруйнована і спалювана нацистською Німеччиною Європа виглядала більш привабливо, ніж Радянський Союз. Це справило незабутнє враження на всіх солдатів і офіцерів Радянської армії, включаючи письменників, тільки одні мовчали, отримуючи нагороди, премії, місця в Союзах письменників і журналістів, інші, як донкіхоти, вступали в бій з системою, який виграти в ті роки ніяк не могли.

Після війни Некрасов хотів вступити до аспірантури будівельного інституту, але архітектор Вербицький на вступному іспиті порадив йому не квапитися і повернутись до роботи в проектному бюро, щоб освіжити знання і спробувати поступити до аспірантури через пару років.

Обкладинка першого видання повісті українською, 1948 р.

Працюючи завідувачем відділу образотворчого мистецтва в редакції газети «Радянське мистецтво», Некрасов почав роботу над романом про війну. Він вирішив створити щось на зразок улюбленого роману «На Західному фронті без змін» Еріха Ремарка (1898–1970), тільки події він переніс в Сталінград, де воював, і де вперше був поранений. Він назвав свій роман «На краю землі» і запропонував кільком київським видавництвам, але йому всюди відмовили. Тоді Віктор відправив рукопис поштою приятелеві в Москву, щоб той прилаштував написане, але помилково вказав на конверті неправильний номер будинку.

У Москві за цією адресою жила Міра Соловейчик. Жінка здивувалася, отримавши рукопис від незнайомого киянина, але віддала твір відомому літературному критику Володимиру Александрову (1898–1954), з яким дружила. Той побачив, що з невмілого роману може вийти цікава повість, якщо її скоротити і трохи переробити, і з такими рекомендаціями повернув рукопис автору.

Після деяких перероблень роман перетворився на повість, яка була опублікована у журналі «Знамя» (номери 8–10) за 1946 рік. Тоді вона мала оригінальну журнальну назву «Сталінград». У тому ж 1946 році вийшла і перша окрема книжка у видавництві «Московский рабочий», але це був відбиток журнального тексту. Повість під назвою «**В окопах Сталінграда**» окремим книжковим виданням вийшла у **1947 році** у видавництві «Советский писатель».

Українською мовою повість Віктора Некрасова вийшла друком у **1948 році**. Цей переклад здійснив відомий український письменник, сценарист, літературознавець та перекладач **Микита Шумило (1903–1982)**.

Повість описує суворі фронтові будні, оборону міста очима лейтенанта-інженера, базуючись на особистому досвіді автора, який брав участь у боях. Поява цього твору в ті дні стала чимось неймовірним. Це була позбавлена патетики, майже документальна річ, у якій безпосередність особисто баченого й пережитого персонажем-оповідачем сягала рівня незаперечної морально-психологічної та художньої правди. Автор змалював потреби війни не так, як було дозволено цензурою. Він показав і панічний відступ, і безладдя, і явища мародерства, і трагічну безпомічність кинутих на безглузду смерть неозброєних і ненавчених новобранців, а також зумів відтворити безмірну витривалість народу, невичерпну терплячість людей у пристосуванні до жорсткого побуту війни. Віктор Некрасов не був професійним літератором і це звільняло його від літературних умовностей: у книзі було подано голу правду окопного життя.

Для подальшого розвитку радянської літератури значення повісті «В окопах Сталінграда» було непересічним: вона стимулювала розвиток лірико-психологічної прози про війну. Цей напрям радянської баталістики пізніше отримав назву «літератури окопної правди», і Віктор Некрасов був її визнаним лідером. Повість «В окопах Сталінграда» стала першим не «сиропним» твором про війну та стала головним орієнтиром для літератури фронтового покоління, або як ще її інакше називали «лейтенантська література» – літератури авторів, які у війну були переважно молодшими офіцерами і змогли відносно реалістично описати досвід участі в ній. До лейтенантської прози зараховують творчість Василя Бикова (1924–2003), Алеся Адамовича (1927–1994), В'ячеслава Кондратьєва (1920–1993) тощо.

Олександр Фадєєв (1901–1956), голова комітету зі Сталінських премій викреслив Некрасова зі списків кандидатів, вважаючи його повість «ідеологічно порожньою». Проте після того як твір потрапив на очі Сталіну, той схвалив його а особисто вніс її автора до списку лауреатів Сталінської премії за 1946 рік (другого ступеня). Завдяки цьому письменник-фронтовик миттєво став живим класиком, а твір здобув всесвітню популярність і був перекладений на 36 мов. Загальний тираж перевищив 4 мільйони примірників.

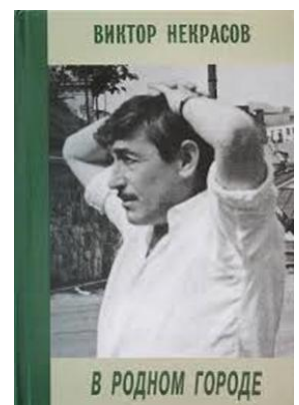
Замість придбати автівку, дачу, як робили зазвичай ті, кому вдавалося видертися на літературний Олімп, Некрасов усю Сталінську премію – 50 тис. карбованців – віддав на придбання мотоциколясок для інвалідів війни, не залишивши собі ні копійки, але від Некрасова чекали не цього.

Влада хотіла, щоб він став «ручним лауреатом», який буде писати тільки те, що захоче влада, і не виходити за межі. Заслужений ветеран і популярний письменник, він мав усі можливості стати класичним представником радянської партійно-культурної еліти. Однак вроджене відчуття справедливості та прямолінійність, які зробили його видатним письменником, не давали йому змоги змовчати там, де цього вимагала радянська цензура.

Про драматичну долю фронтовиків, котрі розпочинали мирне життя, Віктор Некрасов розповів у повісті «**У рідному місті**» (1954). Автор чесно, без прикрас відтворив нестерпно важке життя повоєнного часу, з постійним браком найнеобхіднішого, з чергами, невлаштованістю, бездомністю, зрадництвом та несправедливістю.

Темі війни письменник присвятив також декілька сильних оповідань, серед яких «**Судак**» (1958), «**Друга ніч**» (1960) та інші.

Сценарна творчість Віктора Некрасова тісно пов'язана з власним літературним доробком і фронтовим досвідом. Працював він у кіно переважно в 1950–1960-х рр.

Некрасов за роботою

Його сценарії відзначаються документальною точністю, психологічною глибиною персонажів, антипафосністю.

Головною його роботою як сценариста стає фільм **«Солдати»** (1956) – екранізація його повісті **«В окопах Сталінграда»**. Цей фільм став однією з перших правдивих розповідей про війну в радянському кіно. Коли радянський кінематограф поступово почав відходити від жорстких канонів сталінської епохи, саме Некрасов із його «негероїзованим» баченням війни виявився надзвичайно актуальним.

Кадр з фільму «Солдати»

За сценаріями Віктора Некрасова поставлений був кінофільм **«Місто запалює вогні»** (1958). Для Некрасова цей фільм став важливим кроком поза воєнною тематикою. Тут він звернувся до мирного життя після війни, показує відбудову міста (образно – Києва), досліджує психологію людей в нових умовах.

Віктор Некрасов є також сценаристом документального фільму **«Невідомому солдату»** (1961), цього знакового хронікально-документального фільму, випущеного Українською студією хронікально-документальних фільмів.

Картина, присвячена пам'яті загиблих у Другій світовій війні, стала важливою культурною подією, її показували з повними залами, а Некрасов особисто возив її на Лейпцизький кінофестиваль.

Віктора Некрасова в травні 1954 року прийняли до Спілки письменників України, навіть обрали заступником її тоді всесильного керівника – О. Є. Корнійчука (1905–1972). Поставили в чергу на елітне житло. Щойно довели до ладу понівечений під час війни Пасаж коло Хрещатика, письменник одержав там простору двокімнатну квартиру.

З матір'ю у Ботанічному саду, 1962 р.

Віктор Некрасов обожнював своє рідне місто. Письменник бачив душу столиці не стільки в офіційній архітектурі, скільки в її живій атмосфері, схилах, вуличках і неповторному дусі свободи. *«Просто дивом дивуєшся, як могло статись, що таке колоритне, своєрідне місто не має свого «співця». А Київ же сам проситься на полотно! Де ви знайдете такі гори, вулички, що в'ються вгору й донизу, такі дніпровські схили, такі далі, таке розмаїття дахів, потонулих у зелені»,* – писав Віктор Некрасов про Київ.

Так чи інакше, більша частина його життя було міцно пов'язана з Києвом, у якому він народився, хрестився, навчався, формувався як письменник.

Дім на Антоновича, 24 (фото), де проживала сім'я Некрасових після повернення з Франції в Київ, який згорів під час війни у 1943 році. Пізніше був відбудований.

Шкільні роки Віка Некрасов провів у різних учбових закладах, які на зламі епох змінювали свої назви та призначення. Але індивідуальні у своїй несхожості будівлі колишнього комерційного училища на вул. Антоновича, 3 і гімназії Соколової (вул. Є. Чикаленка, 32), і приватної гімназії В. П. Науменка, а потім трудової школи на вул. Ярославів Вал, 25 ми і сьогодні можемо побачити на урбаністичному просторі нашого міста.

вул. Ярославів Вал, 25

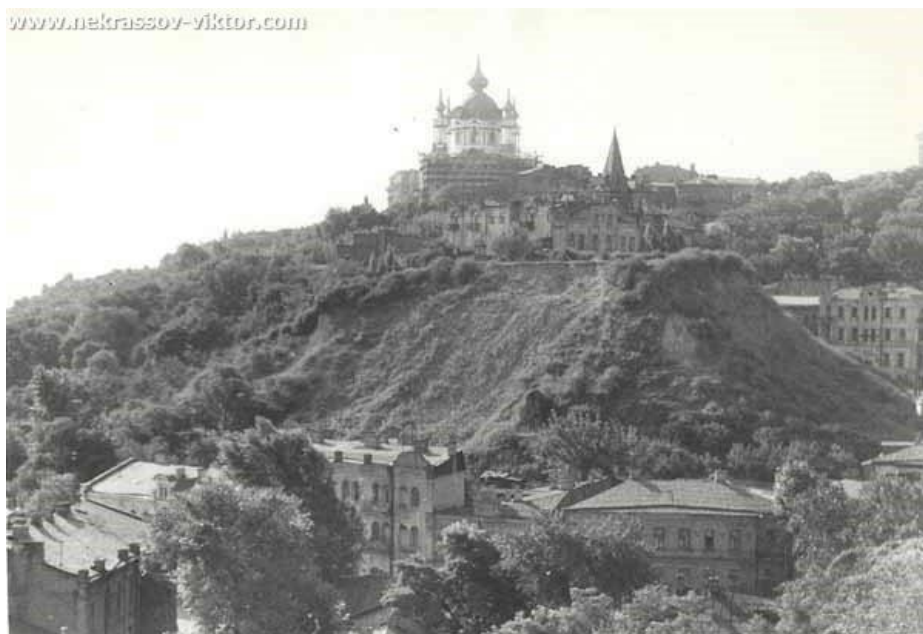
Некрасов був дослідником Києва – знав його історію і трепетно беріг його пам'ять. Він проектував сходи на Аскольдовій могилі ще до Другої світової війни; першим заговорив про важливість зберегти Замок Ричарда Левове Серце на Андріївському узвозі; його квартира в Пасажі була центром зібрань київської інтелігенції, а гостям з-поза Києва він обожнював проводити екскурсії містом.

Пасаж, 1960-і роки

У 1967 році у виданні «Новий світ» був опублікований нарис Некрасова «**Дім Турбіних**» і люди потягнулися до цього будинку. Зараз будинок називають не за прізвищем автора роману «Біла гвардія» Михайла Булгакова (1891–1940), який тут жив, а за прізвищем його героїв, які «жили» тут.

Письменник обожнював цей історичний куточок, був одним із його перших справжніх «хранителів» та пропагандистів. Саме він багато в чому відкрив його красу та сприяв тому, що Андріївський узвіз став легендарним.

Фотографія Андріївського узвозу та Андріївської церкви, зроблена В. Некрасовим

У письменника було дійсно багато ніжних слів про наше прекрасне місто. Взяти хоча б слова з «В окопах Сталінграда»: *«Милий, милий Києве!.. Як скучив я за твоїми широкими вулицями, за твоїми каштанами, за жовтою цеглою твоїх будинків, темно-червоними колонами університету... Як я люблю твої схили дніпровські...»*

«Міські прогулянки» можна назвати літописом, який дає можливість сучасним киянам побачити Київ очима Некрасова. *«Про ранковий і денний Хрещатик краще не питати. Магазинна і лоточна вакханалія. Я живу в самому центрі, і вся ця товчія перед моїми очима. Колись, до війни, Пасаж був тихою вулицею з художніми салонами, книжковими магазинами. Зараз це «Дитячий світ», де менше всього дітей і забагато дорослих».*

У багатьох своїх творах він з трепетом згадував юність, вечірній Хрещатик, літні посиденьки на траві, а також дворики, з якими були пов'язані як радісні, так і трагічні спогади всього його життя.

У 1962 році Некрасова вирішили задіяти на «міжнародній ділянці» й відправили у відрядження до США, Італії, Франції. Туди пускали лише обраних. Для закордону Некрасов був ідеальною кандидатурою. Із дворянської родини, у дитинстві жив у Парижі, володіє іноземними мовами. Автор добре відомої в світі повісті. Комунікбельний, жартун. І водночас свій – фронтовик, член компартії, лауреат Державної – так перейменували Сталінську – премії. Очікували, що письменник пройдеться по всіх вадах капіталізму.

Після опублікування дорожніх заміток **«Перше знайомство»** (1958), **«По обидва боки океану»** (1962), **«Місяць у Франції»** (1963), присвячених Італії, США, Франції, між прозаїком і компартійною владою виник відвертий конфлікт. Некрасова звинуватили в антипатріотизмі, адже він не затаврував життя «буржуазного Заходу», а дав об'єктивні зважені оцінки й міркування, тому що бачив навколо себе за кордоном не ворогів, а нормальних доброзичливих людей, не вивів образ ідейного ворога, який заважає будувати світле майбутнє в Радянському Союзі.

У бібліотеках на число журналу «Новый мир», який їх надрукував наприкінці 1962-го, читачі записувалися в чергу. Бо то було чи не єдине чесне свідчення про життя по той бік «залізної завіси». А партійні шуліки пішли в атаку. Журналіст-міжнародник Мелор Стураа (1928–2021) в газеті «Известия» у 1963 році надрукував розгромний фейлетон «Турист з тростинкою». Це був перший розгромний сигнал.

Нападки посилювалися після виступу М. С. Хрущова (1894–1971), який раптом зірвався на крик, лаючи письменника: *«Некрасов, да не тот!»*, назвав його абстракціоністом, що вважалося дуже образливим. Першого секретаря ЦК КПРС особливо розлютило те, що Некрасов написав: мовляв, у США чи то 13, чи то 14 телевізійних каналів – в СРСР тоді був лише один.

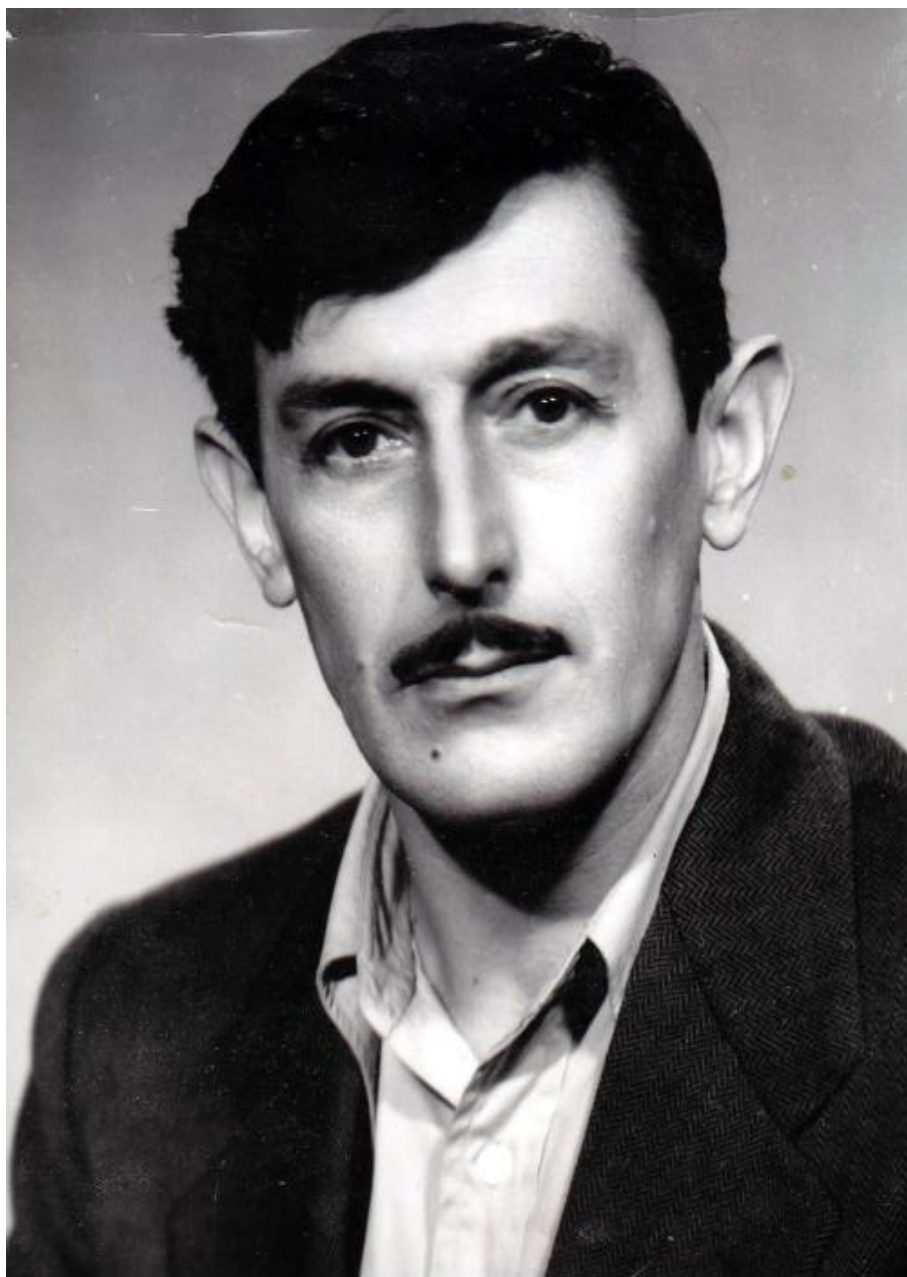

Журнал «Перець» за 1963 р. № 10
вицент розкритикував книгу
Некрасова «По обидва боки океану»

І почали запопадливі критики строчити фейлетони, розстрілюючи колегу: «З окопів Сталінграда – в окопи ворога», «Некрасов у Києві – це Сахаров у Москві» та інші. Особливо старався драматург, тодішній голова Спілки письменників УРСР Олександр Корнійчук. На одному зібранні, сидячи у президії, Корнійчук закинув «абстракціоністу» Некрасову: *«Що це ви задумали помирити нас із капіталістами? Ви з якого фронту сюди потрапили?» «Зі Сталінградського, – спокійно відповів Віктор Платонович. – А ви з якого, Олександрє Євдокимовичу?»*

Попереду були 10 років цькування, а Віктор Некрасов був на цій війні солдатом в останньому окопі. І він відступив: *«Я – комуніст, двадцять років, як я вступив у партію»*. Друзі казали: *«Вийди на трибуну, визнай помилки, легше буде! Тоді, в 43-му, у вогні Сталінграда, я вірив, що борюсь за свободу. Де вона, свобода?»* І далі говорив про друзів, які опинилися в таборах за своє прагнення до свободи.

Його перестали друкувати, «проробляли» на зборах, на нього завели персональну справу. Коли Хрущова зняли з посади Першого секретаря ЦК КПРС, письменника на деякий час залишили у спокої.

Громадянин, правозахисник, совість

У 1959 році Віктор Некрасов написав повість «**Кіра Георгіївна**», яку публікує в «Літературній газеті» разом зі своєю статтею про необхідність увічнити пам'ять радянських людей, розстріляних фашистами у 1941 році в Бабиному Яру. У відповідь Віктора Некрасова звинуватили... в сіонізмі, що означало в Радянському Союзі «заборону на професію художника слова».

Віктор Некрасов був одним із небагатьох письменників, для кого Бабин Яр у Києві, де фашистські окупанти розстріляли десятки тисяч київських євреїв, став незагоєною раною в серці.

Коли стало відомо, що на місці масової страти планують побудувати стадіон, Некрасов публікує у всесоюзній «Літературній газеті» в жовтні 1959 року статтю із простим і прямим питанням **«Чому це не зроблено? (Про пам'ятник загиблим у Бабиному Яру в Києві)»**. *«Стою над Бабиным Яром. Тиша. Порожнеча, – писав Некрасов. – Схилом яру, продираючись крізь кущі, піднімаються старий і стара. Що вони тут роблять? У них тут загинув син. Вони прийшли до нього... У мене теж тут загинув друг. У Києві немає людини, у якої б тут, у Бабиному Яру, не спочивав би (ні, тут інше слово потрібно) батько чи син, родич, знайомий... Коли людина вмирає, її ховають, а на могилі її ставлять пам'ятник. Невже ж цієї данини не заслужили 195000 людей, по-звірячому розстріляних у Бабиному Яру, на Сирці, у Дарниці, у Кирилівській лікарні, в Лаврі, на Лук'янівському цвинтарі?», – писав Некрасов.*

Мало того, в архітектурному управлінні Києва повідомили, що Бабин Яр передбачається «змити», тобто засипати сумішшю піску та глини, а на його місці зробити парк та стадіон. *«Чи це можливо?» – дивувався Некрасов. – Кому це могло спасти на думку... на місці найбільшої трагедії гратися і грати у футбол? Ні, цього допустити не можна!».*

Фотографія Бабиного Яру, зроблена В. Некрасовим

Через два роки, у 1961 році, він привіз Євгена Євтушенка (1932–2017) до Києва та показав йому яри, що стало потужним поштовхом до створення знаменитої поеми **«Бабин Яр»**.

Яр, завдовжки два з лишком кілометри, засипали, і на його місці з'явився величезний плоский пустир, який пізніше заріс бур'яном. А навесні 1961 року прорвало дамбу, сталася Куренівська трагедія і сотні людей загинули.

Пізніше збудували надійнішу дамбу. Поруч із пустирем виріс новий житловий масив, телецентр та спортивний комплекс.

29 вересня 1966 року в день 25-річчя трагедії у Бабиному Яру прийшли тисячі людей. На імprovізований мітинг ніхто з партійного керівництва й представників влади не прийшов. У своєму виступі письменник знайшов найнеобхідніші слова, які дійшли до серця кожної людини, присутньої в цьому страшному місці. *«Тут розстріляно багато національностей, але лише євреїв тут розстріляли за те, що вони євреї»*, – сказав Віктор Платонович. Він також порушив питання про спорудження пам'ятника, бо на місті загибелі тисяч людей не було навіть надмогильного каменя.

Віктор Некрасов на мітингу

Боротьбу за будівництво меморіалу він вів до запуску його побудови на початку 1970-х. Через активну участь у відстоюванні пам'яті Бабиного Яру Некрасова звинувачували в організації «сіоністських збіговиськ».

Саме тоді Некрасов познайомився з молодого прогресивною українською інтелігенцією, що зовсім скоро стане основою дисидентського руху в Україні: В'ячеславом Чорноволом (1937–1999), Іваном Дзюбою (1931–2022), Леонідом Плющем (1938–2015), зовсім молодим Семеном Глузманом (1946–2026).

Некрасов зробив усе задля вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру

У 1968 році Некрасов підписав звернення до депутатів Верховної Ради СРСР про те, що звинувачувальний вирок, винесений демонстрантам, які протестували проти введення військ до Чехословаччини, – порушення основних прав і свобод громадян.

Вісник Митишин Чорновол.
Фото з сайту сайту КДБ.
Київ, 1972 р.

Відкритий лист протесту до редакції
журналу «Літературна Україна»
Іваном Дзюбою, Євгеном Сергєєвим, Леою
Косенко, Михайлом Коробовичем
та Віктором Некрасовим у жовтні з суб-
скриптом на імені чотирьох членів редакції
журналу «Вісник» Олексія Ільчи-
женко. Лист опублікований в «Украї-
ні», з друком, безкоштовно наді-
яний на адресу В. Чорновола. Лист ар-
хивувався в архіві Митишина в дру-
жину журналу «Сучасність» за
1969 р.

Підписаний лист протесту
Зімові митишин Іван Дзюба, Євген
Сергєєв, Михайло Коробович,
Лео Косенко

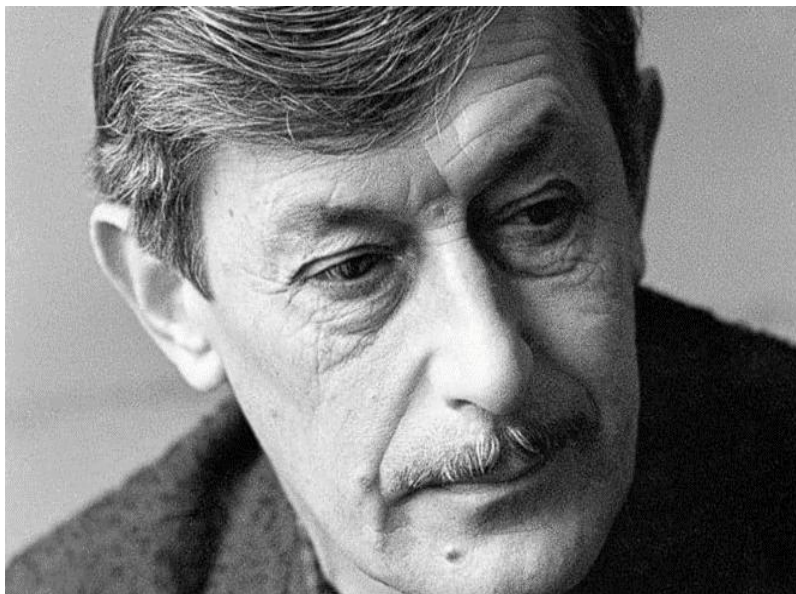
464

465

У 1969 році він підписав лист 25-ти діячів науки і культури генеральному секретарю ЦК КПРС Брежнєву Л. І. (1906–1982) із протестом проти реабілітації Сталіна, що стало початком його опозиційної громадської діяльності. Лист був відповіддю на репресії проти української інтелігенції, проти арешту та ув'язнення Чорновола за його правозахисну діяльність за книгу «Лихо з розуму». Цей вчинок засвідчив принципову позицію Некрасова на захист прав людини та українського шістдесятництва.

Некрасов жартував: «Я – великодержавний український буржуазний сіоніст». Він захищав дисидентів різних переконань і різного етнічного походження – українців, євреїв, росіян. Некрасов викликав із Москви академіка Андрія Сахарова (1921–1989) і стояв із ним під дверима Київського обласного суду на процесі Анатолія Лупиноса (1937–2000), українського дисидента, а згодом – під час суду над Семеном Глузманом, київським психіатром.

Глузманові, близькому приятелю Некрасова, дали 7 років каторги за написання заочної психіатричної експертизи генерала Петра Григоренка (1907–1987), якого офіційно визнали божевільним і запроторили до психушки.

Творча і громадська діяльність Віктора Некрасова постійно обурювала владу. У 1970-х роках В. В. Щербицький як тодішній очільник ЦК КПУ (1918–1990) особисто керував кампанією з викорінення «інакомислення» в Україні, у ході якої Некрасов став однією з головних мішеней. Його твори остаточно припинили друкувати. Остання видана на батьківщині книга письменника «**В житті та листах**», вийшла у 1971 році. У 1974 році його виключили із партії. У рішенні було сказано: «За те, що дозволяв собі мати власну думку, яка не співпадала з лінією партії». Так більше, як через 30 років після вступу в КПРС у Сталінграді на Мамаєвому кургані, у розпалі боїв, завершилося його перебування в її лавах. Віктора Платоновича також виключили зі Спілки письменників.

За десять років конфронтації Некрасова з режимом було відкрито три його персональні справи, по декілька місяців тривали розмови з партслідчими, пояснення в парткомісіях, вислуховування всіляких звинувачень, а іноді – просто наклепів і бруду. На довершення в квартирі письменника вчинили обшук, який тривав 42 години. Помешкання було розгромлене. Вилучили сім мішків рукописів і книг з бібліотеки. Після цього шість днів, з ранку до вечора, тривали допити. Факт зовнішнього стеження навіть не приховувався.

Його психологічно і морально виснажували. Поруч з іменами Іллі Еренбурга (1891–1967), Андрія Вознесенського (1933–2010), Євгена Євтушенка ім'я Некрасова виявилося серед тих, кого найбільше паплюжили. Тоді Некрасову запропонували покаятись і засудити Івана Дзюбу, Олександра Солженіцина (1918–2008) і Андрія Сахарова, з якими він спілкувався. Однак від спокусливої пропозиції, яка давала можливість повернутись до когорти привілейованих, він рішуче відмовився.

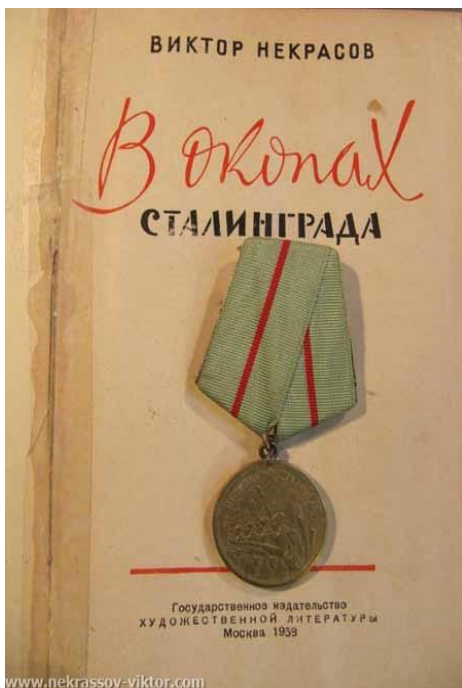
В київському кабінеті, 1974 р.

У ході другої хвилі репресій проти української інтелігенції, з 1972 по 1973 роки, багатьох діячів культури примушували публічно засудити Некрасова, а тих, хто відмовлявся, переслідували.

Протягом березня – травня 1974 року стосовно Некрасова було проведено кілька провокацій: він затримувався міліцією на вулицях то Києва, то Москви нібито для встановлення його особи, після чого його відпускали то з вибаченнями, то без них.

У самвидавці з'явилася стаття **«Кому це потрібно?»** про переслідування, яких він зазнавав 11 років, і про те, що влада свідомо, позбавляючи його читачів нових книжок, виштовхує в еміграцію. Якщо ж влада хоче в такий спосіб примусити його кривити душею, то він рішуче відмовляється від цього. *«Ліпше нехай читач обійдеться без моїх книг... Я ніколи не принижу свого читача брехнею».*

20 травня 1974 року Некрасов написав персонального листа Л. І. Брежнєву, в якому, згадавши про всі ці провокації, констатував: *«Я став неугодний. Кому – не знаю. Але терпіти більше образ не можу. Я змушений зважитися на крок, на який я ніколи б за інших умов не наважився б. Я хочу отримати дозвіл на виїзд з країни терміном на два роки».*

Не дочекавшись відповіді, 10 липня 1974 року Віктор Некрасов і його дружина Галина Базій (1914–2000) подали документи на виїзд з СРСР (для поїздки до родича в Швейцарію на три місяці).

28 липня Некрасову повідомили, що прохання його буде задоволене, слідом за чим він отримав дозвіл на виїзд за кордон в Лозанну (Швейцарія). Виклик до Швейцарії Віктору Некрасову оформив Микола Ульянов (рідний дядько письменника).

Навіть під час виїзду радянська влада намагалася принизити дисидента: в обшуках загубилося посвідчення на медаль «За оборону Сталінграда», а провезти медаль без посвідчення не дозволяли. Тоді Некрасов узяв свою повість, приколов до неї медаль і запитав: *«Це посвідчення підходить?»*. *«Підходить»*, – почув у відповідь.

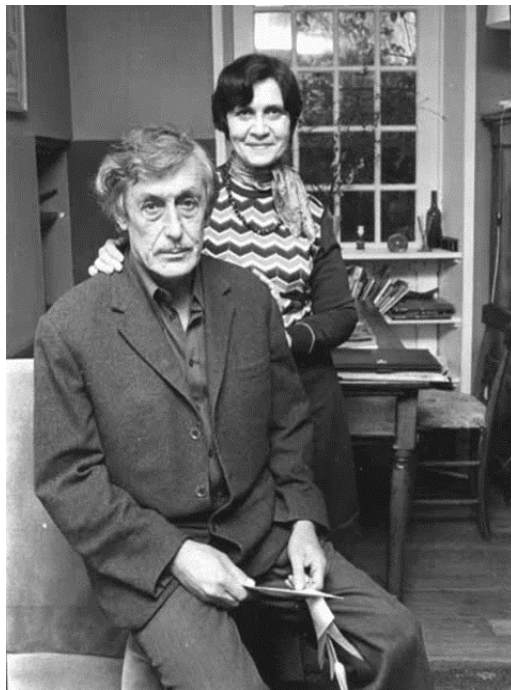
12 вересня 1974 року літак Київ – Цюрих назавжди вивіз з України Віктора Некрасова.

В перший день після еміграції на Захід, 13 вересня 1974 року

Особлива лінія в житті Віктора Некрасова – дружба і кохання з Галиною Базій, з якою він познайомився в театрі в Ростові-на-Дону. Посилав їй з війни листівки, а потім подарував свою фронтову фотографію.

Офіційно зареєстрували вони шлюб 4 січня 1972 року. До цього тривалий час жили разом. У Галини Базій був син від першого шлюбу – Віктор Кондирєв (1939), який став пасинком Некрасова.

Зрозуміло, багато паризьких світлин відтворюють їхній подальший родинний союз.

Віктор Некрасов з дружиною, пасинком Віктором Кондирєвим, його дружиною Мілою та онуком Вадимом, 31 грудня 1983 р.

У Швейцарії він зустрічався з Володимиром Набоковим (1899–1977). Далі жив у Парижі, спочатку у літераторки Марії Розанової (1923–2023) і письменника Андрія Синявського (1925–1997), потім в орендованих квартирах.

Влітку 1975 року був запрошений письменником Володимиром Максимовим (1930–1995) на посаду заступника головного редактора журналу «Континент», співпрацював разом з Анатолієм Гладиліним (1935–2018) в паризькому бюро радіостанції «Свобода».

Після від'їзду Віктора Некрасова і Галини Базій за кордон пасинок Некрасова Віктор Кондирев з дружиною і сином залишився в Кривому Розі: йому права на виїзд не давали. Некрасов звернувся за допомогою до Луї Арагона (1897–1982), якого радянське керівництво збиралося нагородити орденом Дружби народів. Той прийшов до радянського посольства і заявив, що публічно відмовиться від ордена, якщо Кондирєва не випустять з СРСР. Ця загроза подіяла і Кондирєву з сім'єю в 1976 році дали дозвіл виїхати в Париж – до матері і вітчима.

Одним з найважливіших досягнень його емігрантського періоду стало те, що його твори, заборонені в СРСР, стали доступними для широкого читача за кордоном. Це означало, що його голос, приглушений в рідній країні, знову зміг звучати, хоча й в іншому географічному просторі. Однак наслідки еміграції Некрасова з СРСР були неоднозначними – як це часто буває з долею людей, змушених залишити батьківщину з політичних причин. З одного боку, він отримав свободу слова і можливість творити без цензури – те, про що він роками мріяв, живучи під постійним тиском радянської системи. Він міг писати те, що думав, висловлювати свої справжні переконання, не оглядаючись на можливі репресії. З іншого боку, еміграція була для нього особистою трагедією – глибокою екзистенційною травмою, яка супроводжувала його до кінця життя. Віктор Некрасов дуже тужив за Батьківщиною, за Києвом, за друзями, які залишилися в СРСР – це була постійна душевна рана, яка не загоювалася з роками.

У травні 1979 року Віктор Некрасов був позбавлений радянського громадянства за «діяльність, несумісну з високим званням громадянина СРСР».

В останні роки він мешкав у Парижі в крихітній квартирі на площі Кеннеді разом із дружиною й пасинком Віктором Кондирєвим та його родиною. Некрасов часто виступав як на радіо, так і в пресі на захист українського національно-культурного та незалежницького руху. Не полишав він і активної громадянської позиції, зокрема, різко критикував вторгнення радянських військ до Афганістану. Пізніше розпочата в СРСР горбачовська перебудова його також дуже жваво цікавила.

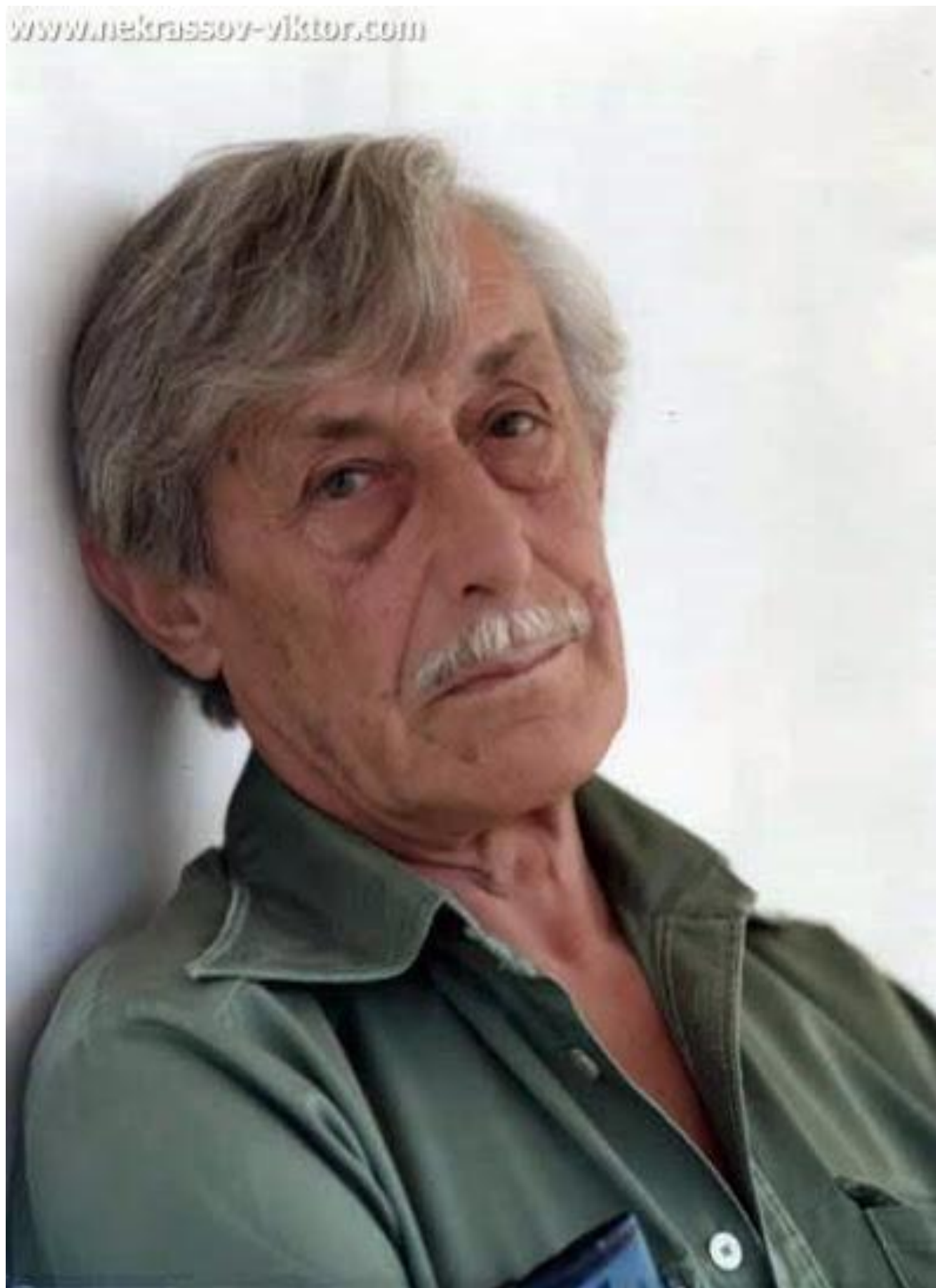

Віктор Некрасов у Парижі

Некрасов був світлою, сердечною, врівноваженою людиною, яка відзначалася високою культурою й душевним тактом. Він не був безгрішним, але був могутнім культурним центром Парижа, його слово – куля, що проходила крізь серце. Усамітнившись за столиком паризької кав'ярні, він приймав ритуальні «окопні» сто грамів і писав. Так народилися ностальгічні спогади Некрасова про Київ, його архітектуру, історію – **«Записки роззяви»**. Про долю третьої хвилі еміграції Некрасов написав **«Маленьку сумну повість»**.

Усі його нариси, есе, повісті й оповідання емігрантської пори відзначаються мудрою добротою. Це – своєрідні інтелектуальні імпровізації, в яких вільно поєднуються ностальгічні спогади про Київ із картинами західного життя, з тонкими ліричними роздумами.

Некрасов мав дуже багато знайомих і друзів, які називали його просто – Віка. Майже всі, кому довелося спілкуватися й дружити з цією чудовою людиною, любили Віктора Платоновича. Написано багато спогадів про нього, в яких постає незабутній образ сміливої, чесної й талановитої особистості. Але це був «інший», новий Некрасов, тобто справді не той Некрасов, якщо згадати наївне визначення Хрущова – «не той Некрасов».

На 76-му році життя Віктор Некрасов зліг. Свого друга, лікаря-анестезіолога, Віктор Платонович попросив: *«Коли почну падати, зроби, щоб я спокійно заснув»*. Напевно, він міг би ще протягнути 3–4 місяці, коли товариш узяв на себе смертельну відповідальність. 3 вересня 1987 року Віктор Некрасов помер у Парижі від раку легенів.

Одного разу в інтерв'ю паризькій газеті «Русская мысль» Віктор Платонович сказав: *«Мені взагалі-то нема за що ображати ані французів, ані інших: мене не дуже цікавить мій успіх тут, на Заході... Але мені хочеться, щоб мене читали і хотіли читати там, удома...»*

Киянин, кавалер ордена «Почесного легіону» упокоївся на цвинтарі Сент-Женев'єв-де-Буа під Парижем, неподалік могил Івана Буніна (1870–1953), Сержа Лифаря (1905–1986) та Рудольфа Нурієва (1938–1993). В узголів'ї могили встановлено гранітну табличку з прикріпленим великим снарядним уламком, підібраним Некрасовим в 1947 на Мамаєвому кургані, де він воював у Сталінграді.

Перша згадка в пресі про Віктора Некрасова з'явилася лише через десять днів після його смерті. 13 вересня 1987 року було надруковано повідомлення про кончину письменника.

Відзнаки та нагороди

Віктор Платонович Некрасов був відзначений низкою державних, військових та літературних нагород. Особливу цінність для нього, як фронтовика-сапера, становили бойові медалі.

Головні нагороди та відзнаки письменника:

Військові нагороди (Друга світова війна):

- Медаль «За відвагу» (1943) – отримав за виявлену мужність під час Сталінградської битви.
- Медаль «За оборону Сталінграда» (1943) – нагорода, яку письменник цінував понад усе.
- Орден Червоної Зірки (1944).
- Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Державні та літературні нагороди:

- Сталінська премія II ступеня (1947) – відзнака за культову повість «В окопах Сталінграда».
- Орден «Знак Пошани» (1960).

Міжнародні відзнаки (під час еміграції)

- Кавалер французького ордена Мистецтв та літератури (1986) – здобув за видатний внесок у культуру.

Вшанування пам'яті Віктора Некрасова

Після падіння радянської імперії ім'я Віктора Платоновича Некрасова було повернуто батьківщині. Його книги зайняли своє місце на бібліотечних полицях, їх знову перевидають. Надбанням вітчизняного читача стали також твори, написані в еміграції.

18 жовтня 1990 року у Києві, на стіні будинку № 15 на Хрещатику, де письменник жив і працював з 1950 по 1974 рік, встановлено меморіальну дошку роботи скульптора Валентина Селібера (1920–2011) та архітектора Валерія Романова (1941), яким вдалося відтворити живий, натхненний образ митця.

У 1993 році до Києва з Франції було перевезено архів письменника. Він знаходиться в Центральному державному музеї-архіві літератури і мистецтва України.

1997 року київській бібліотеці № 107 у Подільському районі присвоєно ім'я Віктора Некрасова. Працівниками бібліотеки була проведена велика робота по виявленню й налагодженню зв'язків з друзями та однодумцями письменника, збору матеріалів про його життя та діяльність, на основі яких організовано музейний простір Віктора Некрасова.

На сьогодні у музейній експозиції зібрано загалом понад 250 документів: книг, журнальних та газетних публікацій, фотографій, малюнків тощо. Щороку у пам'ятні дні до меморіальної дошки Віктора Некрасова, на Хрещатику, де мешкав письменник, бібліотечний колектив покладає квіти, у бібліотеці організовуються книжкові виставки, проводяться бібліографічні огляди, створюються віртуальні виставки та мультимедійні презентації тощо.

22 травня 2009 року відкрито монумент в меморіальному парку у м. Бней-Айш (Ізраїль) з іменами нині вже покійних видатних людей-неєвреїв, які боролися проти антисемітизму: ім'я В. П. Некрасова стоїть на першому місці в цьому списку.

Вулиця Віктора Некрасова

10 листопада 2022 року в Подільському районі Києва з'явилася вулиця Віктора Некрасова. Колишня Північно-Сирецька, вона простягається житловим масивом Квітництво, що є частиною історичного Сирця.

Віктор Некрасов – письменник і дисидент, чиє життя можна перетворити на маршрут Києвом. В еміграції він продовжував наполягати, що він киянин у Парижі. Тож це вулиця киянина, який усе життя любив це місто, хоча досить часто з гіркотою в голосі зауважував: *«У Києві флора – це да! Зате фауна далеко не найкраща через начальницьких екземплярів...»*.

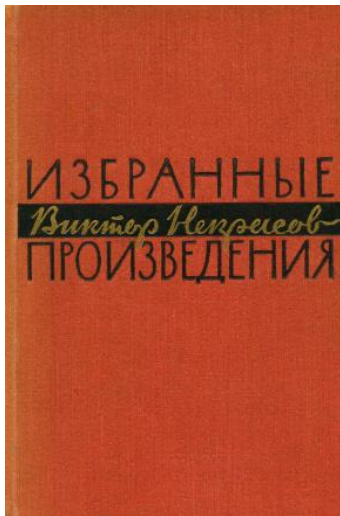
Вулиця Віктора Некрасова

Сьогодні ім'я Віктора Некрасова поступово повертається в українське культурне поле. Письменника посмертно відновили в Спільноті письменників та Спільноті кінематографістів, а в ювілейні дні його все частіше згадують в пресі. Андріївський узвіз, 34 став символічним місцем пам'яті письменника. Але досі він на батьківщині залишається непрочитаним письменником. Відсутність публічного покаяння держави перед автором та брак сучасних досліджень призвели до того, що нові покоління мало знайомі з його спадщиною.

Творча спадщина Віктора Некрасова

Творча спадщина київського письменника Віктора Некрасова російською мовою обумовлена історичними, мовними та соціокультурними причинами : **сімейним середовищем** (інтелігентна родина, вихована на класичній російській культурі), **тодішнім культурним контекстом** (зросійщенням міст), а також **аудиторією**, до якої він звертався. Попри російську мову своїх текстів, Некрасов завжди позиціював себе як ***саме київський письменник***, підкреслюючи свою приналежність до української культури.

Радимо прочитати

1. ***Избранные произведения** : повести, рассказы, путевые заметки / Виктор Некрасов. – Москва, 1962. – 685 с.

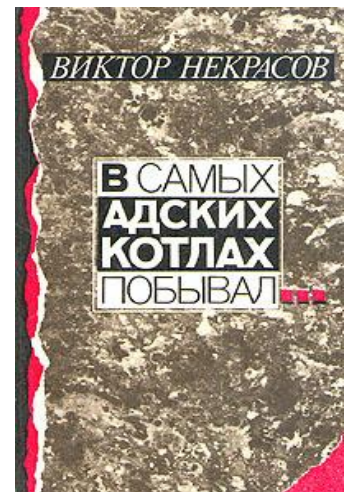
Збірка знайомить читача з найважливішими творами Віктора Некрасова – письменника фронтового покоління, який правдиво і без прикрас показав війну, людську мужність і повсякденне життя післявоєнного часу. У центрі творів – звичайна людина, її внутрішній світ, моральний вибір, пам'ять про війну та любов до рідного міста Києва.

2. *** В самых адских котлах побывал ...** : сб. повестей и рассказов, воспоминаний и писем / Виктор Некрасов. – Москва, 1991. – 448 с.

Збірник творів, листів і спогадів письменника-фронтовика, виданий після його смерті. Автор осмислює власний фронтовий досвід часів Другої світової війни.

У центрі оповіді – пережите письменником на передовій : важкі бої, небезпека, втрати, а також щоденна праця й витривалість солдатів. Некрасов показує війну без прикрас і пафосу, зосереджуючись на реальних людських долях, страхах і мужності.

Книга поєднує документальність і глибокі особисті роздуми, створюючи правдиву картину фронтового життя. Автор підкреслює ціну людського життя та моральні випробовування, які приносить війна, залишаючи читача з відчуттям жорстокої реальності.

3. *В жизни и в письмах : рассказы с постскриптумами. Маленькие портреты. Чертова семерка / Виктор Некрасов. – Москва, 1971. – 255 с.

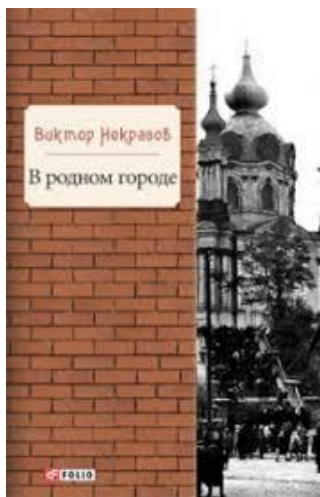
Книга поєднує біографічні матеріали з його особистим листуванням. Через листи, спогади сучасників і документальні свідчення відтворюється живий образ письменника – людини принципової, незалежної у поглядах і щирої у спілкуванні.

У виданні простежується життєвий і творчий шлях Некрасова: його літературні пошуки, громадянська позиція, конфлікти з радянською системою та вимушена еміграція. Листи розкривають його внутрішній світ, переживання, сумніви й надії, а також теплі людські стосунки з друзями та колегами.

4. В окопах Сталинграда : повесть / Виктор Некрасов ; худож.-оформ. О. Н. Иванова. – Харьков : Фолио, 2014. – 320 с. – (Школьная библиотека).

Корінний киянин, він пройшов війну полковим інженером і заступником командира саперного батальйону і написав про цю книгу – правдиву та чесну. Повість називали і називають однією з найправдивіших книг про ту війну. У ній немає ні ідолопоклонства, ні великих воєначальників. Є війна – жорстока чоловіча робота, і є люди – прості солдати і командири, які мають виконати цю роботу до кінця...

5. В родном городе : повесть, рассказы, очерки / Виктор Некрасов. – Харьков : Фолио, 2019. – 505 с. : фотоил., портр. – (Библиотека киевлянина).

Це глибока й прониклива історія про повернення людини до мирного життя після війни. Головний герой, фронтовик повертається до рідного міста, де все здається знайомим і водночас чужим. Він намагається знайти своє місце у повоєнній реальності, відновити стосунки з близькими, зрозуміти себе і сенс пережитого.

Автор порушує важливі теми: психологічні наслідки війни, відчуження, пошук внутрішньої рівноваги та цінність простих людських почуттів. Некрасов із притаманною йому щирістю та правдивістю змальовує буденність післявоєнного життя, де героїзм поступається місцем тихій боротьбі за нормальність. Це роман про пам'ять, людяність і непростий шлях повернення до себе.

6. Вторая ночь : рассказы / Виктор Некрасов. – Москва, 1965. – 113 с. : портр. – (Короткие повести и рассказы).

«Друга ніч» змальовує один з напружених епізодів фронтового життя, коли звичайна ніч перетворюється на випробування витримки, мужності та людяності. Автор передає атмосферу постійної небезпеки, тривоги й очікування, в якій перебувають солдати.

Через внутрішні переживання героїв розкривається їхній психологічний стан: страх, втома, але водночас відповідальність і готовність підтримати товаришів. У центрі твору – людина на війні, її здатність зберігати моральні цінності навіть у найскладніших умовах.

7. Записки зеваки / Виктор Некрасов. – Харків : Фоліо, 2003. – 256 с.

Збірка есеїв, спогадів і дорожніх нотаток, у яких автор виступає уважним спостерігачем повсякденного життя. Подорожуючи різними містами та країнами, він фіксує деталі, які зазвичай вислизують від погляду: людські характери, міську атмосферу, випадкові зустрічі та власні роздуми.

Книга вирізняється живою, невимушеною манерою письма, поєднанням гумору й легкої іронії з глибокою внутрішньою рефлексією. Некрасов не просто описує побачене, а намагається осмислити культурні відмінності, історичний контекст і людську природу.

8. *И жив остался / Виктор Некрасов ; вступ. ст., сост. В. А. Потресова. – Москва : Книга, 1991. – 446 с. : ил.

Це прониклива розповідь про людину, яка пройшла крізь випробування війною і зуміла зберегти в собі людяність. Автор показує будні фронтового життя без прикрас: страх, втрати, біль і водночас силу духу, дружбу та взаємопідтримку.

Головний герой опиняється у вирі воєнних подій, де кожний день може стати останнім. Пережиті події змінюють його світогляд, змушують переосмислити цінність життя і людських стосунків. Це не лише оповідь про виживання, а й про глибоке осмислення морального вибору людини в екстремальних умовах.

9. Как я стал шевалье / Виктор Некрасов. – Киев : Днипро, 1991. – 210 с.

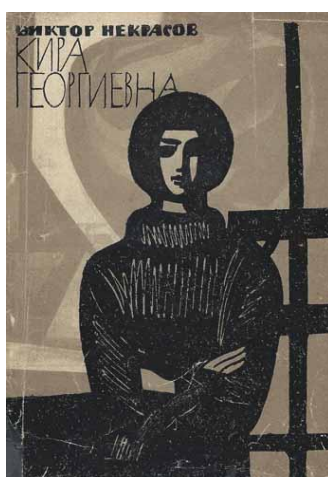
Твір має мемуарно-егоїстичний характер і присвячений реальним подіям із життя автора, пов'язаним із визнанням його творчості за кордоном. У центрі оповіді – історія отримання письменником звання шевальє Ордена Почесного легіону Франції та його роздуми про значення цієї відзнаки. Некрасов із притаманною йому іронією та самоіронією описує реакцію на подію, ставлення до офіційних нагород і власне розуміння свободи творчості.

10. Вася Конаков : рассказы / Виктор Некрасов. – Киев : Днипро, 1965. – 288 с.

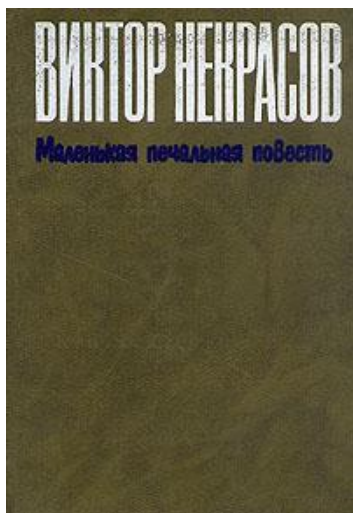
Книга присвячена подіям Другої світової війни та долі звичайного солдата на фронті. У центрі – образ молодого бійця Васи Конакова, через якого автор показує будні війни, напруження боїв і людські переживання в екстремальних умовах.

Твір вирізняється реалістичністю, увагою до психології героя та правдивим зображенням фронтового життя без героїзації та пафосу. Некрасов підкреслює людяність, товарицькість і внутрішню силу простих солдатів, які щодня роблять свій вибір між страхом та обов'язком.

11. *Кира Георгиевна : повесть / Виктор Некрасов. – Москва : Советский писатель, 1962. – 149 с.

Книга присвячена близькій людині з оточення Віктора Некрасова. У творі через спогади, епізоди з повсякденності та особисті спостереження розкривається її характер, внутрішня сила, людяність і роль у житті письменника. Образ постає не лише як біографічний персонаж, а як жива людина зі своїми почуттями, переживаннями та непростю долею.

12. *Маленькая печальная повесть : проза разных лет / сост. и авт. послесл. А. С. Берзер. – Москва : Книжная палата, 1990. – 394 с. – (Популярная библиотека).

Повість належить до пізньої прози й має виразний автобіографічний характер. У творі автор осмислює власну долю, втрату батьківщини, досвід еміграції та внутрішній стан людини, яка опинилася далеко від звичного світу.

Через особисті спогади, роздуми й емоційно насичені епізоди розкривається тема самотності, пам'яті та неможливості повернення до минулого. Твір поєднує ліричність і гірку іронію, притаманну стилю Некрасова, та передає глибоке відчуття розриву між минулим і теперішнім. Книга є щирим документом епохи й внутрішнього світу автора, що показує людську долю в умовах історичних зламів і особистих втрат.

13. Месяц во Франции / Виктор Некрасов. – Киев : Основы, 1992. – 176 с.

У центрі оповіді – спостереження за життям, культурою, людьми та атмосферою французьких міст. Некрасов передає свої враження від побуту, архітектури, мистецтва, а також спілкування з різними людьми, поєднуючи уважність до деталей із легкою іронією.

Твір має характер особистого щоденника мандрівника і водночас містить глибші роздуми про свободу, культурні відмінності та місце людини у світі. Написаний живою мовою, він передає щирий погляд автора на іншу країну через призму власного досвіду.

14. Написано карандашом : повести, рассказы, путевые заметки / Виктор Некрасов. – Киев : Днипро, 1990. – 702 с.

Це щирі спогади та роздуми автора, у яких відтворено події воєнного і повоєнного часу. Віктор Некрасов звертається до власного досвіду, передаючи атмосферу повсякденного життя, людських переживань і моральних випробувань.

У центрі твору – людина з її внутрішнім світом, сумнівами та прагненням зберегти гідність у складних обставинах. Автор майстерно поєднує документальність із ліризмом, створюючи живі, правдиві образи та ситуації.

15. *По обе стороны океана. Записки зеваки. Саперлипопет, или Если бы да кабы, да во рту росли грибы... / Виктор Некрасов ; сост. А. Е. Паркис. – Москва : Художественная литература, 1991. – 398 с. : ил.

Публіцистичні нариси та спогади автора, написані під враженням від перебування за кордоном. Віктор Некрасов порівнює життя, культуру та суспільні реалії різних країн, насамперед Сходу і Заходу, прагнучи осмислити відмінності у світогляді людей.

Автор ділиться власними спостереженнями, роздумами про свободу, демократію, людську гідність і роль митця в суспільстві. Особливу увагу приділено контрастам між радянською дійсністю та західним світом, що надає творам глибокого публіцистичного звучання.

16. Три встречи : рассказы, письма / Виктор Некрасов. – Москва : Изд-во «Правда», 1990. – 46 с. – (Библиотека «Огонек», № 33).

Збірка об'єднує твори, у яких Віктор Некрасов зосереджується на долях звичайних людей, їхніх життєвих випробуваннях і моральному виборі. Через окремі зустрічі героїв автор розкриває складність людських взаємин, силу пам'яті та вплив пережитого на формування особистості.

У центрі оповідань – тема війни, повоєнного життя, відповідальності та збереження людяності. Кожна історія має глибокий психологічний підтекст і відзначається правдивістю, стриманою емоційністю та увагою до деталей.

Твори Віктора Некрасова українською мовою

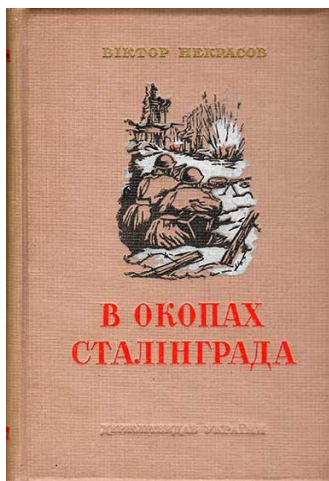
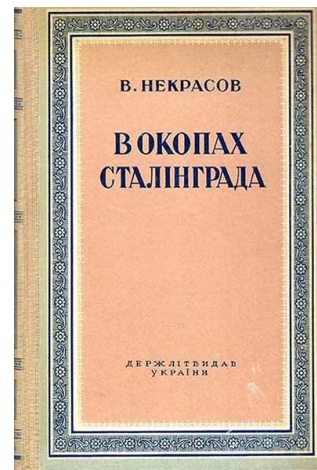

17. В окопах Сталинграда : повість / В. Некрасов ; пер. з рос. М. Шумила. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1948. – 364 с.

Перше видання українською мовою повісті В. Некрасова «В окопах Сталинграда».

18. В окопах Сталінграда : повість / В. Некрасов ; пер. з рос. М. Шумила. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1949. – 202 с.

Друге видання українською мовою повісті В. Некрасова «В окопах Сталінграда».

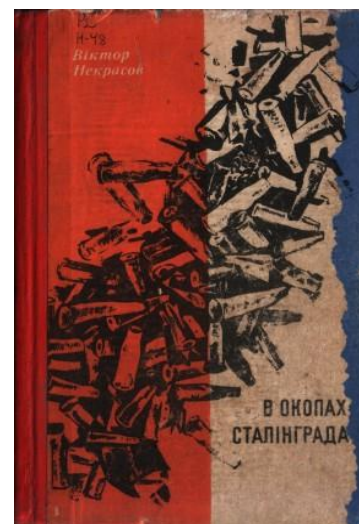

19. В окопах Сталінграда : повість / Віктор Некрасов ; пер. з рос. М. Шумила. – Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1951. – 251 с.

Третє видання українською мовою повісті В. Некрасова «В окопах Сталінграда».

20. Некрасов, В. В окопах Сталінграда : повість / Віктор Некрасов ; пер. з рос. М. Шумила. – Київ : Дніпро, 1971. – 248 с.

Четверте видання українською мовою повісті В. Некрасова «В окопах Сталінграда».

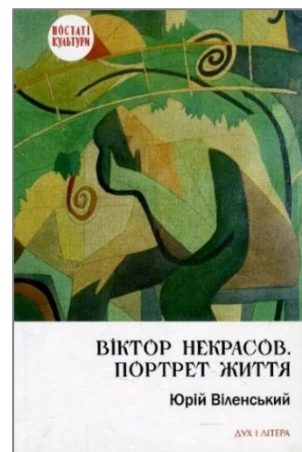
21. В окопах Сталінграда : повість / Віктор Некрасов ; [пер. з рос. М. Шумила]. – Київ : Україна, 2004. – 271 с. : портр.

Одне з останніх видань повісті «В окопах Сталінграда».

Портрет життя і творчості Віктора Некрасова

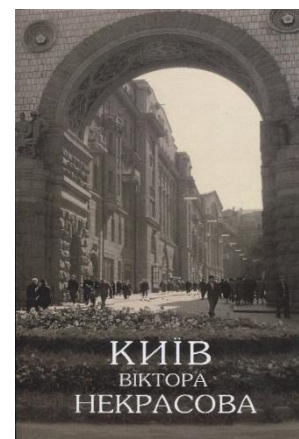
22. * Віленський, Ю. Віктор Некрасов : портрет життя / Юрій Віленський. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 323 с. – (Постаті культури).

Віктор Платонович Некрасов (1911–1987) – письменник і правозахисник. Один із очільників руху спротиву в Україні, автор першої правдивої оповіді про війну. Більшу частину життя писав про Київ. Через виступи у Бабиному Яру і проти політичних арештів змушений був емігрувати. В основі книжки значно перероблена і доповнена перша біографія письменника.

23. * Воронцов, Ю. Київ Віктора Некрасова : світлини, документи, листівки з державних і приватних архівів : фотоальб. / Юрій Воронцов, Олег Войтович ; Київський клуб бібліофілів ; КАБ бібліотека. – Київ : АДЕФ-Україна, 2024. – 551 с. : фотоіл., портр.

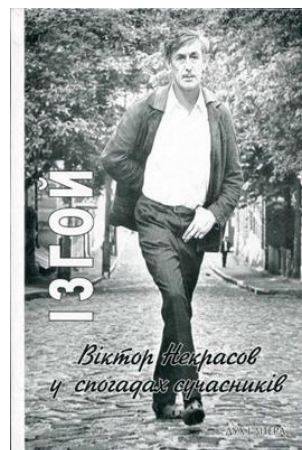
Фотоальбом «Іконографія Віктора Платоновича Некрасова» – це унікальна збірка фотографій, яка відображає життя та творчість видатного письменника з моменту його народження у 1911 році до від'їзду з Києва у 1974 році. Альбом також містить рідкісні світлини Києва від початку до 70-х років минулого століття, запрошуючи читачів поринути в атмосферу того часу.

Цей фотоальбом є справжнім порталом у минуле, що дозволяє побачити Київ очима хлопчика, юнака та знаного письменника. Відчуйте дух міста та його розвиток через призму життя одного з найвідоміших літераторів нашої епохи. Це видання стане справжнім скарбом для всіх, хто закоханий у Київ та захоплюється творчістю Віктора Некрасова.

24. * Ізгой : Віктор Некрасов у спогадах сучасників / ред.-упоряд. Лесь Танюк. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. – 207 с.

Книга присвячена пам'яті знаного письменника Віктора Некрасова, вигнаного зі своєї батьківщини і померлого в Парижі. Ця книга – про людину, котра завжди говорила правду. За що, звісно, й поплатилася – в епоху, коли брехня стала нормою і державним замовленням, і художник, який не підкорявся цьому, мав або замовкнути, або підкоритися – або стати політичним.

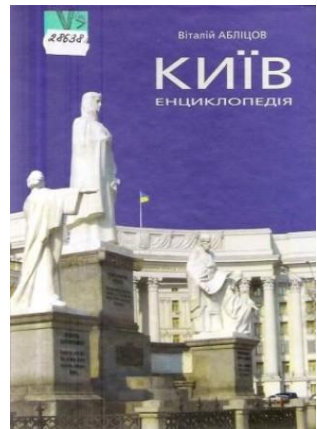
25. Абліцов, В. Некрасов Віктор / Віталій Абліцов // Галактика «Україна» : українська діаспора : видатні постаті. – Київ, 2007. – С.379 – 380.

Нарис про Віктора Некрасова, чия творчість набула широкого визнання у світі. Автор висвітлює життєвий шлях Некрасова – від фронтовика Другої світової війни до відомого літератора та представника української культурної діаспори.

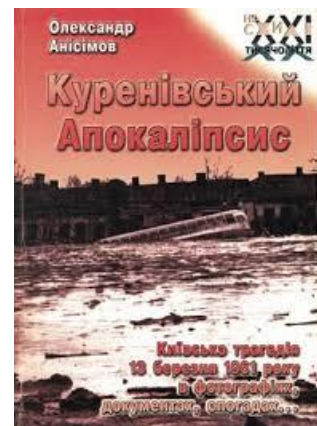
26. * Абліцов, В. Некрасов Віктор / Віталій Абліцов // Київ : енциклопедія. – Київ, 2016. – С. 253 : фото. – (Київ – світу).

У виданні автор розповідає про Віктора Некрасова – відомого письменника, життя і творчість якого тісно пов'язані з Києвом.

27. Анісімов, О. Віктор Некрасов / Олександр Анісімов // Куренівський Апокаліпсис : київська трагедія 13 березня 1961 року в фотографіях, документах, спогадах / Олександр Анісімов. – Київ, 2000. – С. 14 : фото.

Про захист письменником Бабиного Яру від забудови та його рішучу боротьбу за встановлення пам'ятника жертвам нацистського геноциду.

28. * Бакуменко, О. Віктор Некрасов. Окопна правда / Олександр Бакуменко // Доброзвучна Муза. – Київ, 2016. – С. 18–27.

Автор аналізує творчість письменника, зосереджуючи увагу на її правдивості, гуманізмі та глибокому психологізмі. Особливу роль відведено темі війни, яка стала визначальною у формуванні світогляду Некрасова та знайшла відображення у його творах.

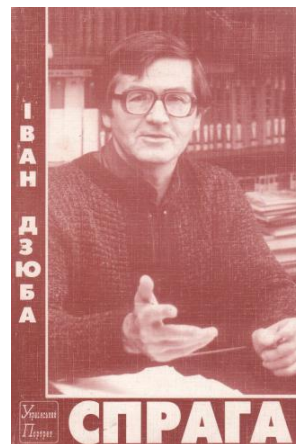
29. *Віктор Платонович Некрасов (17. 06. 1911 – 03. 09. 1987) / упоряд. М. Сидоржевський ; Молодіжний рух Києва, Інститут соціального розвитку українців, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка // Біля витоків Незалежності : у рамках проєкту «Шляхом українських патріотів : до 20-річчя відновлення Незалежності України. – Київ, 2011. – С. 46–58 : фото.

Постать Віктора Некрасова розглядається в контексті суспільно-політичних процесів та духовного життя України другої половини ХХ століття. Показано письменника як людину незалежного мислення, яка відстоювала правду, свободу слова та людську гідність.

30. *Дзюба, І. Діалог з Абліцовим / Іван Дзюба // Спрага : статті та есе / Іван Дзюба. – Київ, 2010. – С. 49. – (Український портрет).

Про Віктора Некрасова, з яким автора поєднувала щира, духовно близька дружба, заснована на взаємній повазі, довірі та спільних цінностях.

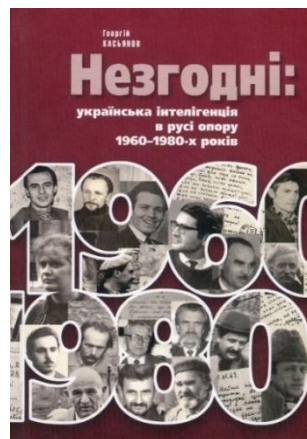
31. Некрасов Віктор Платонович // Енциклопедія історії України : у 10 т. – Т. 7 : МЛ–О / редкол. В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – Київ, 2010. – С. 360.

Стислий, але змістовний огляд життя і діяльності Віктора Некрасова – письменника, публіциста та громадського діяча. Окрема увага приділяється його громадянській позиції, пов'язаній із критикою радянської системи, підтримкою дисидентського руху та боротьбою за свободу слова.

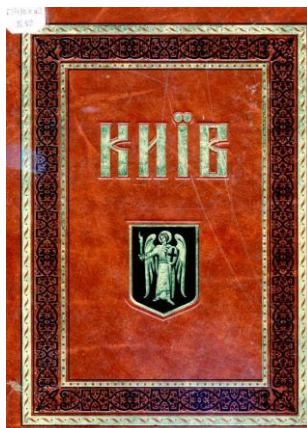
32. * Касьянов, Г. Некрасов В. П. / Георгій Касьянов // Незгодні : українська інтелігенція в русі опору 1960–1980-х років / Георгій Касьянов. – Київ, 2019. – С. 16, 132, 170, 186, 187.

У книзі автор аналізує і досліджує феномен українського дисидентського руху 1960 – 80-х років, активним учасником якого був Віктор Некрасов. Його участь у захисті свободи слова, підтримка дисидентів та критичне ставлення до радянської дійсності зрештою привело до конфлікту з владою і вимушеної еміграції.

33. * Некрасов Віктор Платонович (17. 06. 2011 – 03. 09. 1987) // Київ : іст.-біогр. енцикл. довід. / відп. ред. Ю. О. Храмов. – Київ, 2007. – С. 877 : іл., фото. – (Біографічний словник киян).

*Про видатного киянина, фронтовика та дисидента
Віктора Платоновича Некрасова.*

34. * Киркевич, В. Некрасов Виктор Платонович (1911, Киев – 1987, Париж) / Виктор Киркевич, Лариса Патока // По самой киевской улице / Виктор Киркевич, Лариса Патока. – Киев, 2012. – С. 177–180. – (Библиотека киевлянина).

Серед постатей, пов'язаних з Андріївським узвозом, згадується й Віктор Некрасов – відомий письменник, закоханий у Київ, який у своїх творах і публіцистиці зберіг образ старого міста та його неповторний дух. Його ім'я належить до кола видатних киян, чиє життя і творчість є невід'ємною частиною культурної історії столиці.

35. Киркевич, В. Вика из Пассажа / Виктор Киркевич
// Продолжение «есэсэсэрости в Киеве : восстановление,
оттепель, переходящая в застой, перестройка и ... не
коммунальная, но и не коммунистическая история Города /
Виктор Киркевич. – Киев, 2020. – С. 263–273 : фото.

Автор представляє колоритних мешканців та гостей київського Пасажу, серед яких й письменник Віктор Некрасов. Нарис вирізняється теплою інтонацією, увагою до людських долі і прагненням зберегти пам'ять про старий Київ та його неповторне культурне середовище.

36. Костюк, Г. Олександр Корнійчук : [про Віктора Некрасова] / Григорій Костюк // Зустрічі і прощання : у 2-х кн. Кн. 1 / Григорій Костюк. – Київ, 2008. – С. 187.

Серед численних постатей особливу увагу у книзі приділено Віктору Некрасову та його взаєминам з тогочасним літературним середовищем. Щодо Олександра Корнійчука, у спогадах та публіцистиці про Віктора Некрасова часто згадується гостре ідеологічне протистояння. Відомий епізод публічної полеміки між ними пов'язаний із критикою Некрасова з боку Корнійчука за його незалежні погляди на культуру та суспільство.

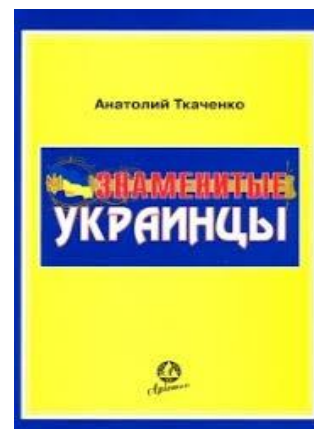
37. Попович, М. Розвиток некомуністичної свідомості в СРСР / Мирослав Попович // Червоне століття. – 3-тє вид., доп. – Київ, 2019. – С. 622, 674 : фото.

Особистість Віктора Некрасова постає як приклад людини, що пройшла складний шлях від визнаного радянського письменника до критика режиму і представника дисидентського руху. Розглядається його громадянська позиція, відстоювання правди та свободи слова, а також внутрішня еволюція під впливом історичних подій.

38. *Ткаченко, А. Виктор Некрасов / Анатолий Ткаченко // Знаменитые украинцы / Анатолий Ткаченко. – Киев, 2005. – С. 207–211.

Про українського письменника, автора правдивих творів про Другу світову війну та життя людини на фронті.

39. *Третьяков, А. Будинок № 15 / Аркадій Третьяков // Старий Хрещатик і його домовласники / Аркадій Третьяков. – Київ, 2019. – С. 232–233 : фотоіл.

Про київський будинок по вулиці Хрещатик, 15 (це комплекс будівель Пасаж), у якому проживав Віктор Некрасов з 1950 по 1974 рік. Розкривається історія цієї споруди, її архітектурні особливості, а також роль у формуванні творчого середовища митця. Через опис побуту та оточення Некрасова автор показує атмосферу київського життя середини ХХ століття.

40. * Некрасов Віктор Платонович // Рух опору в Україні 1960-1990 : енцикл. довід. / голов. ред. О. Зінкевич ; Музей-архів і документаційний центр українського самвидаву при видавництві «Смолоскип». – Київ, 2010. – С. 458–459 : фото.

У книзі розкрито історію руху опору в Україні в умовах радянського тоталітарного режиму, зокрема діяльність шістдесятників і дисидентів, які виступали на захист прав людини, свободи слова та національного відродження.

Віктор Некрасов став одним із символів інтелектуального опору системі. Проаналізовано його життєвий шлях, публіцистичну діяльність і внесок у формування демократичних цінностей.

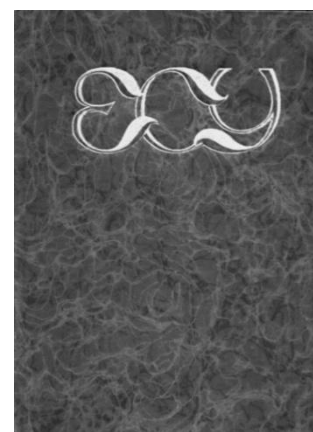

41. * Шаповал, Ю. Некрасов В. П. // Держава : іл. Енцикл. України / Юрій Шаповал. – Київ, 2008. – С. 139 : іл.

Серед плеяди діячів культури і громадського життя України представлено постать Віктора Некрасова, письменника, публіциста, учасника Другої світової війни та відомого київського інтелігента. Автор розкриває основні віхи його біографії, літературну діяльність, громадянську позицію та внесок у культурне життя України, наголошуючи на значенні Некрасова як митця, творчість якого пов'язана з Києвом й посідає помітне місце в історії української та світової літератури.

42. Шпиталь, А. Г. НЕКРАСОВ Віктор Платонович / А. Г. Шпиталь // Енциклопедія сучасної України / Національна академія наук України ; Наукове товариство ім. Т. Шевченка ; Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. – Київ, 2021. – Т. 23 : НГ–Ня. – С. 108 : фото.

43. Віленський, Ю. З Віктором Некрасовим у Києві і Парижі / Ю. Віленський // Голос України. – 2010. – № 69. – С. 20.

44. Віленський, Ю. Невідомий Віктор Некрасов : автор і координатор інтернет-проекту «Київський календар» Олександр Немець і названий син письменника Віктор Кондирєв створюють інтернет-проект, присвячений творцеві легендарної повісті «В окопах Сталінграда» / Юрій Віленський // День. – 2014. – 24–25 жовт. (№199–200). – С. 14 : фото.

45. Віленський, Ю. Три музи Віктора Некрасова / Юрій Віленський // Дзеркало тижня. – 2001. – 21–27 лип. (№ 27). – С. 18.

Мама, тітонька та дружина в житті письменника.

46. Бушняк, В. В окопах Волгограда? / В. Бушняк // Робітнича газета. – 1993. – 19 берез. – С. 5.

Після перейменування Сталінграда у Волгоград В. Некрасов відмовився змінити назву повісті, як і відмовився у свій час присвятити Сталіну окрему главу.

47. Гандзій, О. «Всю одежонку, все белье перещупали. Подштанники в том числе. А вчера вызвали к генералу» : Й. Сталін вручив Вікторові Некрасову премію свого імені, а Л. Брежнєв позбавив його радянського громадянства / Олександр Гандзій // Країна. – 2016. – 23 черв. (№ 25). – С. 55–58. – (Історія).

48. Городецький, В. Злочин у Бабиному Яру намагалися приховати двічі : перший раз окупанти, другий – компартійна номенклатура / В. Городецький, Т. Євстаф'єва // Хрещатик. – 2001. – 27 верес. – С. 14.

49. Джулай, Д. Десять українських документальних фільмів, заборонених радянською владою / Дмитро Джулай // Кіно-Театр. – 2020. – № 1. – С. 37–41 : фото.

Про українські документальні фільми, які були заборонені до показу чи зупинені на стадії виробництва, та про зйомки мітингу в Бабиному Яру восени 1966 р., які провели режисер Р. Нахманович та оператор Е. Тімлін, і не були зафільмовані, в т. ч. про фільм «Прогулянки по Києву» (1971–1972) режисера Р. Балаяна, сценаристом якого був Віктор Некрасов.

50. Дзюба, І. Він буде з нами завжди / Іван Дзюба // Час. Time. – 1996. – 21 черв. – С. 12.

Спогади про Віктора Некрасова.

51. Дзюба, І. Той, що не піддався облуді / Іван Дзюба // Слов'янське віче. – 1996. – № 3. – С. 169–171.

52. Дзюба, І. У 25-і роковини розстрілу в Бабиному Яру / Іван Дзюба // Єгупець. – 1995. – № 1. – С. 4–8.

53. Дзюба, І. «Я русский, а Украину люблю...» / Іван Дзюба // Демократична Україна. – 1996. – 15 черв. – С. 4.

85 років від дня народження письменника В. Некрасова.

54. Золозов, А. Опаленный и опальный / Анатолий Золозов // Тайны прошлого. – 2021. – № 1. – С. 10–13 : фото.

В статті йдеться про життя і творчість відомого українського радянського письменника, дисидента Віктора Некрасова.

55. Кондратюк, А. У саяві осіннього листа / Андрій Кондратюк // Київ. – 2005. – № 5. – С. 124–127.

Віктор Некрасов і Київ.

56. Коцарев, О. Віктор Некрасов : портрет життя / Олег Коцарев // Критика : часопис. – 2019. – № 1–2. – С. 6 : іл. – рец. на кн. : Віктор Некрасов : портрет життя / Юрій Віленський. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 323 с. – (Постаті культури).

Рецензія на книгу Юрія Віленського, в якій надана значно перероблена і доповнена перша біографія Віктора Платоновича Некрасова (1911–1987) – письменника і правозахисника, одного з очільників руху спротиву в Україні, автора першої правдивої оповіді про війну, який більшу частину свого життя писав про Київ. Через виступи у Бабиному Яру і проти політичних арештів змушений був емігрувати.

57. Коцарев, О. Спроба портрета Віктора Некрасова / Олег Коцарев // День. – 2018. – 31 серп. – 1 верес. (№ 155–156). – С. 31 : фото.

Юрій Віленський видав документальну працю «Віктор Некрасов. Портрет життя».

58. Кріль, Н. Сузір'я яскравих зірок на тлі тотальної негоди : митці-шістдесятники в контексті своєї доби / Надія Кріль // Дивослово. – 2005. – № 5. – С. 2–8. – Бібліогр. : 17 назв.

Про Віктора Некрасова, одного з очільників руху опору в Україні 60-х рр.

59. Кузьміна, Ю. Світовий талант, подарований Києвом : у столиці відзначили 100-річчя від дня народження Віктора Некрасова / Юлія Кузьміна, Анна Ліченко // Хрещатик. – 2011. – 21 черв. – С. 8.

За круглим столом у музеї М. Булгакова зібралися поціновувачі творчості В. Некрасова. Співробітниця музею Т. Rogozovska презентувала нові експонати експозиції про письменника.

60. Лавров, Д. Троїцька церква : храм, що його знав Шевченко, славив Лєсков та відвідував Віктор Некрасов / Дмитро Лавров // Хрещатик. – 2002. – С. 13 : фото.

Про Віктора Некрасова, який захоплювався історією і архітектурою старого Києва.

61. Левицька, Я. Прогулянки з Віктором Некрасовим / Яна Левицька ; фото Романа Ратушного // Культура і життя. – 2011. – № 23–25. – С. 13. – (Репортаж).

62. Ливанова, М. Віктор Некрасов : баловень життя / Марина Ливанова // Личности : ежемісячний історико-біографічний журнал. – 2017. – № 10. – С. 108–123 : фото.

Про життя та творчість Віктора Некрасова.

63. Майко, І. Від Батисєвих воріт до Золотих / І. Майко // Вечірній Київ. – 1999. – 12 жовт. – С. 8. – (Золоті ворота).

Про вулицю Володимирську та її мешканців, зокрема В. Некрасова.

64. Мірошніченко, Л. Київ Віктора Некрасова : літературна екскурсія / Леся Мірошніченко // Зарубіжна література в навчальних закладах – 1999. – № 7. – С 24–29 : портр. – (Літературне краєзнавство).

Літературна екскурсія вулицею Володимирською, Андріївським узвозом, вулицею Антоновича, Хрещатинським Пасажем, Банківською.

65. Мокрик, Р. Компас цінностей. Солідарність як один із засадничих принципів українських дисидентів / Радомир Мокрик // День. – 2021. – 20–21 серп. (№ 113–114). – С. 30–31 : фото. – (Українці–читайте!).

66. Озерова, Н. Г. Українські культурами в текстах Віктора Некрасова / Н. Г. Озерова // Мовознавство. – 2009. – № 3–4. – С. 112–117.

67. Парніс, О. Віктор Некрасов – відомий київський письменник чи *persona non grata* / Олександр Парніс // Дзеркало тижня. – 2005. – 18–24 черв. (№ 23). – С. 21. – (Архіваріус).

68. Пархомов, М. Ціна слова / М. Пархомов // Новини кіноекрана. – 1989. – № 12. – С. 13.

69. Савицька, О. Дивовижний Віктор Некрасов : до 110-річчя з Дня народження відомого письменника, киянина, правозахисника в Літературно-меморіальному музеї Михайла Булгакова відкрилася нова виставка / Ольга Савицька ; фото Миколи Тимченка // День. – 2021. – 2–3 лип. (№ 99–100). – С. 23 : фото. – (Культура. Спадщина).

У Літературно-меморіальному музеї М. Булгакова до 100-ї річниці з дня народження письменника, киянина Віктора Некрасова відкрилася виставка «Київ Віктора Некрасова», побудована на матеріалах колекцій музею Михайла Булгакова та Олега Войтовича.

Урочистий вечір з нагоди 90-річчя від дня народження В. Некрасова відбувся також у залі Національної філармонії.

70. Савченко, С. Глашатай «окопної правди» : 100 років тому народився Віктор Некрасов (1911–1987) / Світлана Савченко // Демократична Україна. – 2011. – 24 черв. (№ 25). – С. 18. – (Літературні обрії).

71. Седих, О. В церкві на Деміївці вінчалася Леся Українка / Олена Седих // Хрещатик. – 2002. – 1 берез. – С. 13.

Цю «інтелігентську» церкву, як і досі її називають у народі, відвідував Віктор Некрасов.

72. Скрипник, А. Міг би обрати інший шлях... : до 90-річчя від дня народження Віктора Некрасова / Анатолій Скрипник // Урядовий кур'єр. – 2001. – 23 черв. – С. 5.

73. Скуратівський, В. Віктор Некрасов / Вадим Скуратівський // Новини кіноекрана. – 1992. – № 4. – С. 6.

74. Утевська, П. Віктор Некрасов: «Біжу до Вані...» : спомин про двох видатних людей нашого часу / Паола Утевська // Українська культура. – 2001. – № 2. – С. 12–13.

Аналізуються творчі і інтелектуальні зв'язки між Віктором Некрасовим та Іваном Дзюбою. Авторка показує їх як представників різних поколінь української гуманістичної думки, об'єднаних спільними цінностями – свободою слова, моральною відповідальністю та правдою про людину і суспільство.

75. Холодний, М. Окопи Віктора Некрасова / Микола Холодний // Донбас. – 1990. – № 1. – С. 95–102.

76. Червінський, Д. Легендарна постать / Дмитро Червінський // Літературна Україна. – 1998. – 7 трав. – С. 8.

В статті згадується, як письменник Ілля Дубинський виступив на захист В. Некрасова листом до голови СП СРСР.

77. Шевченко, Ю. Правді і слову своєму господар / Ю. Шевченко // Літературна Україна. – 2001. – 19 лип. – С. 2.

78. Шифман, Б. Він жив не для себе / Б. Шифман, Г. Левицький, В. Бушняк // Робітнича газета України. – 1991. – 27 верес. – (Бабин Яр нагадує).

Віктор Некрасов був одним із ініціаторів увічнення пам'яті жертв гітлерівського геноциду в Бабиному Яру.

79. Шифман, Б. Пам'ять, пам'ять... : парадокси нашого життя / Б. Шифман // Робітнича газета України. – 1997. – 9 квіт. – С. 3.

Про увічнення пам'яті В. Некрасова, зокрема столичній бібліотеці № 107 Поділ. р-ну присвоєно його ім'я.

80. Шифман, Б. То де ж ця вулиця? : ще раз про увічнення пам'яті В. Некрасова / Б. Шифман // Робітнича газета України. – 1994. – 11 трав. – С. 4.

81. Шпиталь, А. Віктор Некрасов : по той бік стіни / Анатолій Шпиталь // Слово і час. – 2007. – № 4. – С. 19–23.

82. Шпиталь, А. Ізгой системи : спогади про фальш і спротив / Анатолій Шпиталь // Україна молода. – 2014. – 17 груд. (№ 188). – С. 13 : фото. – рец. на кн. : Ізгой : Віктор Некрасов у спогадах сучасників / ред.-упоряд. Лесь Танюк. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. – 207 с.

Інтернет-ресурси:

83. Бондаровська, В. «Божественність повсякденного життя» Віктор Некрасов : Київ, після «Окопів» [Електронний ресурс] / Валентина Бондаровська // Дзеркало тижня ZN' UA : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – 1994–2026. – Режим доступу : https://zn.ua/ukr/ART/bozhestvennist_povsyakdenного_zhittya_viktor_nekrasov_ki_yiv_pislya_okopiv.html/ . – Назва з екрана. – Дата публікації : 15.06. 2007. – Дата перегляду : 28. 04. 2026.

84. Веклич, А. Віктор Некрасов : вулиця киянина [Електронний ресурс] / Антон Веклич // LB. UA : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – 2009–2026. – Режим доступу : https://lb.ua/culture/2026/02/12/721808_viktor_nekrasov_vulitsya.html . – Назва з екрана. – Дата публікації : 12. 02. 2026. Дата перегляду: 07.06. 2026.

У Києві з'явилася вулиця Віктора Некрасова.

85. 2026 – год 115-летия со дня рождения Виктора Некрасова [Електронний ресурс] // Виктор Некрасов : сайт памяти писателя. – Електрон. текст. дані. – 2014–2026. – Режим доступу : <https://nekrassov-viktor.com/> . – Назва з екрана. – Дата перегляду : 08. 06. 2026.

86. Вітолін, О. Любити Київ з Парижа та Нью-Йорка : суперсила Віктора Некрасова [Електронний ресурс] / Олександр Вітолін // Вікенд : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – 2017–2025. – Режим доступу : <https://weekend.today/gorod/lyubyty-kyiv-z-paryzha-ta-nyu-jorku-supersyla-viktora-nekrasova.htm> . – Назва з екрана. – Дата публікації : 17. 06. 2021. – Дата перегляду : 03. 06. 2026.

87. Джулай, Д. «Ганебне зборище єврейських й українських націоналістів» : у 1966 році відбувся перший мітинг у Бабиному Яру (архівні фото) [Електронний ресурс] / Дмитро Джулай // Радіо Свобода : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – 2025–2026. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/ganebne-zboryshe-evreyskyh-i-ukrainskyh-nacionalistiv/30188876.html> . – Назва з екрана. – Дата публікації: 29.09.2025. – Дата перегляду : 03.06. 2026.

88. Дулерайн, Ю. До 100-ліття Віктора Некрасова [Електронний ресурс] / Юрій Дулерайн // Радіо Свобода : [сайт] . – Електрон. текст. дані. – 2011–2026. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/24237026.html> . – Назва з екрана. – Дата публікації : 16. 06. 2011. – Дата перегляду : 26. 04. 2026.

89. Некрасов Віктор Платонович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія / Creative Commons Attribution-ShareAlike. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://surl.li/ektxqn> . – Назва з екрана. – Дата останньої правки : 19.12. 2025. – Дата перегляду : 09. 03. 2026.

90. Парніс, О. Віктор Некрасов до і після [Електронний ресурс] / Олександр Парніс // День : [сайт]. – Електрон. газета. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/article/osobystist/viktor-nekrasov-do-i-pislya>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 03. 09. 2004. – Дата перегляду : 29. 04. 2026.

91. Потапшній, Ю. Правда про війну з дозволу Сталіна : сьогодні – 100 років Віктору Некрасову [Електронний ресурс] / Юрій Потапшній // Історична правда : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – 2010–2022. – Режим доступу : <https://www.istpravda.com.ua/articles/2011/06/17/42999/>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 17. 06. 2011. – Дата перегляду : 28. 04. 2026.

92. Цалик, О. Віктор Некрасов віддав Сталінську премію на мотоколяски для інвалідів війни [Електронний ресурс] / Олександр Цалик // Gazeta.ua : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2006–2026. – Режим доступу : https://gazeta.ua/ru/articles/history-journal/_viktor-nekrasov-viddav-stalinsku-premiyu-na-motokolyaski-dlya-invalidiv-vijni/385261. – Назва з екрана. – Дата публікації : 02. 06. 2011. – Дата перегляду : 03. 06. 2026.

93. Черкаська, Г. Киянин, який перше й останнє своє слово вимовив у Парижі [Електронний ресурс] / Ганна Черкаська // КиївПост : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Київ, 1995–2026. – Режим доступу : <https://www.kyivpost.com/uk/post/34434>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 17. 06. 2024. – Дата перегляду : 12. 03. 2026.

94. Яновська, Л. Віктор Некрасов і ми [Електронний ресурс] / Людмила Яновська // Урядовий кур'єр : [сайт]. – Електрон. газета – Київ, 2011–2012. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/viktor-nekrasov-i-mi/>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 17. 06. 2011. – Дата перегляду : 03. 06. 2026.

Відеоматеріали про Віктора Некрасова

95. Віка, Віктор, В. Некрасов... [Електронний ресурс] : відео // Youtube : [сайт]. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : <https://youtu.be/Xvt65r3ppb8?si=55EQj1WV6Xbt3jw8/>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 01. 07. 2022. – Дата перегляду : 08. 06. 2026.

Фільм про Віктора Некрасова з архіву київського журналіста Григорія Кінніса.

96. Віктор Некрасов [Електронний ресурс] : відео / Суспільне. Новини // Youtube : [сайт]. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : <https://youtu.be/PCuRrT6joEE?si=h-ysQRrtnn20qIAm>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 16. 08. 2015. – Дата перегляду : 08. 06. 2026.

Спогади про київського письменника Віктора Некрасова, якого 1974 року виселили з країни за антисоветчину. Його ім'я нерозривно пов'язане не лише з радянською літературою, а й з вітчизняним кінематографом.

97. Віктор Некрасов. На свободі і дома... Фільм 1 [Електронний ресурс] : відео / Київська студія документальних фільмів // NEKRASSOV-VIKTOR. COM : [сайт]. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : <https://nekrassov-viktor.com/video/>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 1991. – Дата перегляду : 07. 06. 2026.

Фільм-роздум про складну долю В. Некрасова, всесвітньо відомого письменника, чесної та принципової людини. Фільм отримав Почесний диплом конкурсу Спільки кінематографістів СРСР «Ніка» (1991).

98. Віктор Некрасов. Вдома і на свободі... Фільм 2 [Електронний ресурс] : відео / Київська студія документальних фільмів // NEKRASSOV-VIKTOR. COM : [сайт]. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : <https://nekrassov-viktor.com/video/>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 1992. – Дата перегляду : 08. 06. 2026.

99. Віктор Некрасов : Ч. 1 [Електронний ресурс] : відео / УкрКіноХроніка // Youtube : [сайт]. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : https://youtu.be/a3BfsjAgNII?si=6JQbPtFiG7bYFN_8. – Назва з екрана. – Дата публікації : 22. 06. 2023. – Дата перегляду : 08. 06. 2026.

Документальний фільм про київського письменника, фронтовика, дисидента, якого радянська влада у 1974 році позбавила Батьківщини.

100. Ізгой. Віктор Некрасов у спогадах сучасників [Електронний ресурс] : відео / UKRLIFETV // NEKRASSOV-VIKTOR. COM : [сайт]. – Електрон. відеодані. – Режим доступу : <https://nekrassov-viktor.com/video/>. – Назва з екрана. – Дата публікації : 17. 04. 2014. – Дата перегляду : 08. 06. 2026.

Про книгу, присвячену пам'яті знаного письменника Віктора Некрасова, вигнаного зі своєї батьківщини і померлого в Парижі.

Абліцов В. – 25, 26, [30]
Анісімов О. – 27

Бакуменко О. – 28
Балаян Р. – [49]
Берзер А. – [12]
Бондаровська В. – 83
Брежнєв Л. – [47]
Булгаков М. – [49]
Бушняк В. – 46, 78

Веклич А. – 84
Віленський Ю. – 22, 43, 44, 45, 56, 57
Войтович О. – 23, [69]
Воронцов О. – 23

Гандзій О. – 47
Городецький В. – 48

Джулай Д. – 28
Дзюба І. – 30, 50–53
Дубинський І. – [76]
Дулерайн Ю. – 88

Євстаф'єва Т. – 48

Золозов А. – 54

Касьянов Г. – 32
Киркевич В. – 34, 35
Кондирєв В. – [44]
Кондратюк А. – 55
Костюк Г. – 36
Коцарев О. – 56, 57
Корнійчук О. – [36]
Кріль Н. – 58
Кузьміна Ю. – 59

Лавров Д. – 60
Левицький Г. – 78
Левицька Л. – 61
Ліванова М. – 62
Ліченко А. – 59

Майко І. – 63

Мірошниченко Л. – 64

Мокрик Р. – 65

Нахманович Р. – [49]

Нємець О. – [44]

Озерова Н. – 66

Парніс О. – 67

Патока Л. – 34

Пархомов М. – 68

Попович М. – 37

Поташній Ю. – 91

Потресов В. – [8]

Ратушний Р. – [61]

Рогозовська Т. – 37

Савицька О. – 69

Савченко С. – 70

Сєдих О. – 71

Сидоржевський М. – [29]

Скрипник А. – 72

Скуратівський В. – 73

Сталін Й. – [46, 47, 91]

Танюк Л. – [24, 82]

Тимченко М. – [69]

Тімлін Е. – [42]

Ткаченко А. – 38

Третьяков А. – 39

Утевська П. – 74

Холодний М. – 75

Червінський Д. – 76

Черкаська Г. – 93

Шаповал Ю. – 41

Шевченко Т. – [60]

Шевченко Ю. – 77

Шифман Б. – 78 – 80

Шпиталь А. – 42, 81, 82

Шумило М. – 17 – 21

Яновська Л. – 94

ЗМІСТ:

Від укладача	5
ВІКТОР НЕКРАСОВ: киянин, солдат, письменник	6
Громадянин, правозахисник, совість	22
Відзнаки та нагороди	36
Вшанування пам'яті Віктора Некрасова	36
Вулиця Віктора Некрасова	40
Творча спадщина Віктора Некрасова	41
Радимо прочитати	41
Твори Віктора Некрасова українською мовою	46
Портрет життя і творчості Віктора Некрасова	48
Інтернет-ресурси	58
Відеоматеріали	59
Іменний покажчик	60
Зміст	63